

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 11 maj 1926 kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 29 samt § 80 mom. 1 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet m. m., dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4, 5, 9 och 11 §§ i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen, dels ock väckta motioner angående ändring i vissa bestämmelser om kommunala och politiska val.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat A) en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 107, vari Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vissa, vid propositionen fogade förslag till

Propositionen
nr 107.

1:o lag om ändrad lydelse av § 29 samt § 80 mom. 1 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet;

2:o lag om ändrad lydelse av § 14 mom. 2 samt §§ 23, 24 och 31 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse i stad;

3:o lag om ändrad lydelse av § 10 i förordningen den 23 maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm;

4:o lag om ändrad lydelse av 9 och 10 §§, 11 § 2 mom., 12 § 5 mom., 13 § 3 mom. samt 14 och 21 §§ i lagen den 20 juni 1924 om landsting;

5:o lag om ändrad lydelse av § 12 i lagen den 30 juni 1920 om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelförsändelse; samt

6:o lag om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 20 maj 1921 med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän.

Innehållet av dessa ändringsförslag framgår av den lagtext, som inlagts nedan under utskottets hemställan med rubriken »Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden den 12 februari 1926.

Propositionen
nr 108.

B) en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 108, vari Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 4, 5, 9 och 11 §§ i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

Innehållet av detta förslag framgår av den lagtext, som intagits nedan under utskottets hemställan med rubriken »Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 108 föreslagna ändringar».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden den 12 februari 1926.

I samband med nämnda propositioner har utskottet till behandling förehaft fem inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

motionerna I: 35 av herr *Tjällgren m. fl.* och II: 81 av herr *Petersson i Broaryd m. fl.*,

motionerna I: 36 av herr *Tjällgren m. fl.* och II: 82 av herr *Petersson i Broaryd m. fl.* samt

motionen I: 65 av herr *Dahl, Adolf.*

Motionerna
I: 35 och II: 81.

I de likalydande motionerna I: 35 och II: 81 har hemställts, »att riksdagen ville för sin del besluta följande ändringar av landstingslagens

I) § 10 st. 3: Å valsedel — — — meningsriktning). Mellan partibeteckningen och namnen må förekomma en fraktionsbeteckning (beteckning i ord för viss grupp av väljare eller viss meningsriktning inom partiet) och ovan partibeteckningen en överpartibeteckning (beteckning i ord för två eller flera vid valet samverkande partier).

II) § 13 mom. 1: a) För rösternas sammanräknande ordnas valsedlarna efter partibeteckning och, där tillika överpartibeteckning förekommer, först efter denna. Sedlar utan överpartibeteckning ordnas allenast efter sin partibeteckning.

Förekommer inom parti fraktionsbeteckning, ordnas partiets valsedlar efter sådan beteckning. Sedlar utan fraktionsbeteckning anses tillhöra en särskild fraktion.

För varje fraktion och parti bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan namnen å fraktionens och partiets valsedlar och anses därvid namnen å varje fraktions valsedlar förekomma i den ordning, som vid sammanräkningen inom fraktionen bestämts.

Förekommer överpartibeteckning, bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan namnen å de samverkande partiernas valsedlar, och anses därvid namnen å varje partis valsedlar förekomma i den ordning, som vid sammanräkningen inom partiet bestämts.

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

b) Vid första sammanräkningen av de med viss beteckning försedda valsedlarna gäller valsedeln för det namn, som står först å sedeln.

Valsedlarna ordnas i grupper — — — ordningen.

c) Vid — — — ordningen.

d) Bråktal — — — rum.

§ 13 mom. 2: a) Skola — — — uteslutet.

b) Skall jämförelsetalet.

c) Samverka partier under gemensam överpartibeteckning, skola dessa vid platsfördelningen enligt a) och b) betraktas såsom ett parti.

III) § 13 mom. 3: a) Sedan — — — vald för parti eller under gemensam överpartibeteckning samverkande partier, som endast tilldelats en plats, företagas två nya sammanräkningar inom detta eller dessa partier, samt att för varje annan — — — från flera partier eller under gemensam överpartibeteckning samverkande partier, anses han vald för det eller de sålunda samverkande partier, varifrån plats först tilldelades honom. De — — — suppleant.

b) Vid — — — det parti eller de samverkande partier som valt honom, skola — — — vald för parti eller samverkande partier, som tilldelats — — — vald.»

Till stöd för denna hemställan hava motionärerna anfört följande:

»Vid 1925 års riksdag föreslogs i motion nr 84 i första kammaren införande i kommunallagarna av motsvarande bestämmelser om underparti- och fraktionsbeteckning, som sedan 1924 gälla vid val till riksdagens andra kammare. Förslaget avvisades då av utskottet med den motiveringen, att bestämmelserna icke ännu hunnit tillräckligt prövas.

Visserligen har sedan i fjol intet nytt val ägt rum men den officiella statistiken från 1924 års val har publicerats, och denna giver enligt vår mening klart vid handen att de nya bestämmelserna verkligen fyllt ett behov. Statistiska centralbyrån offentliggör följande tabell över underpartibeteckningens användande av de olika partierna:

	Antal underpartier	Sammanlagt rösttal	Rösttal i % av partiets rösttal
Höger	23	330,010	71.5
Bondeförbundet	22	176,371	92.6
Liberala ¹⁾	17	50,184	72.1
Frisinnade ¹⁾	19	122,060	53.3
Socialdemokrater	22	573,380	79.0
Kommunister	29	88,787	98.8
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Tillsammans	132	1,340,792	75.9

¹⁾ Tre för de liberala och frisinnade gemensamma underpartier äro förda till de frisinnade.

Det framgår härav, att alla partier i stor utsträckning ansett sig ha nytta av den nya anordningen för valkarteller. Säkerligen skulle i många fall valkartell ha anordnats även om de nya bestämmelserna ej funnits, men den trygghetskänsla de medfört för samverkande partier har tydligen livligt uppskattats. Centralbyrån anför nämligen:

'I icke mindre än 55 av de 63 fall, då gemensam partibeteckning förekommit, hade *vart och ett* av de samverkande partierna samtliga sina röstsedlar försedda med underpartibeteckning. I 5 valkretsar använde vid samverkan mellan socialdemokrater och kommunister endast endera parten och i 1 fall, nämligen i fråga om liberala och frisinnade i Uppsala län, ingendera parten underpartibeteckning. I skånska fyrstadsvalkretsen hade de liberala och en grupp inom frisinnade partiet gemensam lista, vilken ej var försedd med underpartibeteckning, varjämte högerpartiet i Västerbottens län vid samverkan med bondeförbundet var uppdelat i tvenne grupper, av vilka endast den ena använde underpartibeteckning å sina valseklar.'

Fraktionsbeteckningen har kommit till användning i mindre utsträckning. Behovet av densamma synes ej ha varit lika stort. Dock förekommo vid valet sammanlagt 40 fraktionsbeteckningar. Absolut taget ha socialdemokraterna haft de flesta, relativt taget kommer bondeförbundet i första rummet.

Det har sagts, att underparti- och fraktionsbeteckningarna skulle medföra stor splittring inom partierna. Detta har emellertid visat sig icke vara fallet i någon högre grad vid jämförelse med föregående val. Centralbyrån konstaterar endast, att sammanhållningen inom några partier, högern och bondeförbundet, 'något minskats'.

Redan med hänsyn till det uppenbara behov av valkartellbestämmelser, som konstaterats vid 1924 års andra-kammarval, synes det oss vara klart, att regler om ordnad valkartell böra gälla även vid andra val. Särskilt måste detta vara fallet, när det gäller de val, som utgöra den yttersta grunden för första kammaren. Något principiellt skäl mot att medgiva urväljarna till denna kammare samma rörelsefrihet, samma möjligheter till ordnad samverkan som väljarna till medkammaren kan icke förefinnas.

Även vid stadsfullmäktigeval och kommunalfullmäktigeval föreligga starka skäl för införande av liknande regler, vilket redan framhölls i Kungl. Maj:ts proposition nr 179 till 1924 års riksdag. Vad städerna beträffar, där partiväsendet är fullständigt genomfört, är detta utan vidare klart. Möjligen skulle behovet vara mindre vid kommunalfullmäktige- och municipalfullmäktigeval, i så fall av den anledningen att dylika val ofta förrättas med för alla partier gemensamma listor. Men att ett behov även där kan anses förefinnas, därpå finnes exempel. Sålunda förekom att vid kommunalfullmäktigeval 1925 i Hässelby socialdemokraterna och kommunister överenskommit om partibeteckningen 'Arbetarepartiet'. Därunder hade de sedan olika underpartibeteckningar. Man tog tydligen för givet, att val-

lagsändringen av 1924 gällde även vid dylika val och kände behov av den trygghet, som denna valkartellagstiftning otvivelaktigt innebär. Resultatet blev naturligtvis, att de båda partierna ansågos ha olika partibeteckningar, d. v. s., icke hade uppnått den valkartell, som de bägge avsett att anordna.

Denna episod ger också ett annat skäl — än behovsskälet — för likartade bestämmelser om partibeteckning vid alla val till representativa församlingar. Den visar nämligen faran av att i sak olika regler gälla för sådana val. Vill man undvika misstag och trassel för väljarkåren, synes man därför böra göra åtminstone de delar av valbestämmelserna, med vilka väljarkåren själv kommer i direkt beröring, så likartade som möjligt.

Emellertid kan ifrågasättas, huruvida den form, som blivit i vallagen bestämd för dylik samverkan, är fullt lycklig, i det att de verkliga partibeteckningarna därigenom måst formellt framträda såsom underpartibeteckningar. Någon teknisk svårighet att vid en utsträckning av vallagens regler även till landstingslagen och kommunalstyrelseförordningarna låta partibeteckningarna bibehålla sin karaktär av egentliga beteckningar och låta samverkan markeras genom en överpartibeteckning torde knappast förefinnas.»

I motionerna I: 36 och II: 82 har under hänvisning till motionerna I: 35 och II: 81 hemställts, att riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring av:

Motionerna
I: 36 och
II: 82.

1) förordningen om kommunalstyrelse på landet § 29: 4, § 30 och § 31,

2) förordningen om kommunalstyrelse i stad § 24: 1, § 25 och § 26 samt

3) förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm § 10: 1, § 11 och § 12, som motsvarar den i ovan nämnda motioner föreslagna ändring av landstingslagen.

I motionen I: 65 har hemställts, »att riksdagen för sin del ville besluta sådana ändringar i lagen om val till riksdagen den 26 november 1920 samt i lagen om landsting den 20 juni 1924, vilka äro erforderliga för beredande av tillfälle till tillämpning vid val av elektorer för val till första kammaren samt vid val av landstingsmän av underparti- och fraktionsbeteckning i överensstämmelse med den anordning, som gäller för val till andra kammaren», varjämte hemställts, att konstitutionsutskottet måtte i lagtext utforma de avsedda bestämmelserna.

Motionen
I: 65.

Till stöd härför har motionären anfört följande:

»I motion nr 84 i första kammaren vid 1925 års riksdag påyrkade jag beredande av tillfälle till användning av underparti- och fraktionsbeteckning bland annat vid landstingsval och vid val av elektorer för första-

kammarval. Motionen avstyrktes av konstitutionsutskottet med hänvisning till den ringa erfarenheten av motsvarande bestämmelsers tillämpning vid val till riksdagens andra kammare. Motionen blev av båda kamrarna avslagen.

Särskilda reservationer åtföljde utskottets utlåtande, den ena innefattande tillstyrkande av de ifrågasatta bestämmelserna vid förutnämnda val, den andra, visserligen avstyrkande, men grundad å önskvärdheten av tillgång till statistik över 1924 års andrakammarval, innan den begärda anordningen i vidare omfattning lagfästes.

Jag anser allt fortfarande, att en utsträckning av ifrågavarande valbestämmelser åtminstone till de politiskt betonade landstings- och elektorsvalen har lika fog som anordningens införande ifråga om andrakammarvalen. De skäl, som beträffande sistnämnda val anförts till stöd för åtgärd i syfte att underlätta lojal samverkan emellan särskilda politiska partier eller grupper, torde äga lika giltighet i fråga om landstings- och elektorsval. Farhågor för missbruk av dylik anordning, vilka under riksdagsbehandlingen 1924 uttalades, torde ej ha bekräftats. Jag finner mig därför böra ånyo bringa spörsmålet under riksdagens övervägande.»

**Utskottets
yttrande.**

Förevarande, av utskottet i ett sammanhang behandlade förslag, beröra i huvudsak tre skilda spörsmål. I kungl. propositionen nr 107 föreslås bland annat sådana ändringar i vederbörande kommunallagar, som erfordras för att *möjliggöra företagande av kommunal- och stadsfullmäktigval vid samma förrättning som val av landstingsmän*; vissa följdändringar till detta förslag återfinnas jämväl i propositionen nr 108. I båda dessa propositioner föreslås därjämte vissa ändringar i bestämmelserna om *sättet för utseende av suppleanter för landstingsmän och elektorer vid val till första kammaren*. I de väckta motionerna föreslås *utsträckning av det år 1924 vid val till andra kammaren införda systemet med s. k. underparti- och fraktionsbeteckning att gälla jämväl vid kommunala val och elektorsval*. De förslag, som utskottet i anledning av dessa propositioner och motioner beslutat tillstyrka, har utskottet funnit böra i ett sammanhang föreläggas riksdagen.

**Samman-
förande av val.**

I anledning av väckt motion beslöt 1925 års riksdag (i skrivelse nr 130) att hos Kungl. Maj:t anhålla »om utredning och förslag till sådana ändringar i gällande förordningar, att val av kommunal- och stadsfullmäktige må kunna äga rum vid samma förrättning som val av landstingsmän.» De i propositionen nr 107 framlagda förslagen åsyfta att tillgodose de i skrivelsen framförda önskemålen. Enligt förslagen skulle kommunal- och stadsfullmäktigval kunna förläggas till samma dag som landstingsmannaval, liksom ock municipalfullmäktigval till samma dag som kommunalfullmäktigval, varvid valsammanföringen skulle göras beroende av kommunalt beslut

med enkel majoritet i varje särskilt fall. De samfällda valen skulle förrättas i samband med varandra sålunda, att röstberättigad, som ägde utöva rösträtt vid båda valen, vid ett och samma tillfälle skulle kunna avgiva sin röst vid vardera av desamma.

Emot de principer, som sålunda legat till grund för Kungl. Maj:ts förslag, har utskottet intet att erinra. Att ifrågavarande vals företagande i ett sammanhang skulle underlätta valdeltagandet, synes kunna förväntas. Särskilt för valdistrikt med större utsträckning torde sammanförandet vara av värde. De tekniska svårigheter, som ett sammanförande av valen i vissa fall kan medföra, torde, såsom ock i propositionen framhålles, icke vara synnerligt betydande; i varje fall lär valsammanförandets fakultativa karaktär i detta hänseende utgöra en tillräcklig garanti mot tillämpning i de särskilda fall, då till följd av lokala förhållanden olägenheter skulle kunna befaras.

Mot den tekniska utformningen av det föreliggande förslaget, liksom ock mot vissa sakliga detaljer i detsamma, har utskottet däremot ansett erinringar kunna göras och har därför i åtskilliga punkter företagit en omarbetning av de föreslagna bestämmelserna.

Enligt propositionen skola i var och en av de författningar, som beröras av ifrågavarande lagstiftning, införas bestämmelser ej blott om de val, som varje författning enligt sin natur reglerar, utan även bestämmelser om de val, som förrättas i samband med de förra. Med den av Kungl. Maj:t föreslagna formuleringen utsäges sålunda i förordningen om kommunalstyrelse på landet, att, där kommunalfullmäktigval förrättas i samband med landstingsmannaval, beträffande *båda* valen vissa särskilda föreskrifter skola iakttagas. Utskottet finner det emellertid vara lagtekniskt otillfredsställande att i de nuvarande kommunallagarna, som reglera en var sitt område, införa dylika gemensamma bestämmelser. Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget synes dessutom i förevarande avseende inkonsekvent, då enligt detsamma gemensamma bestämmelser endast föreslås på vissa punkter, ehuru det ur lagteknisk synpunkt vore lika motiverat att införa dylika på en del andra ställen i författningarna.

Enär utskottet sålunda finner det av Kungl. Maj:t föreslagna systemet för de nya bestämmelsernas formulering och införande i författningarna vara ägnat att skapa otydlighet och försvåra översikten av bestämmelsernas innebörd, har utskottet funnit sig böra föreslå en sådan utformning av desamma, att i varje författning stadganden meddelas blott beträffande det område, författningen är avsedd att reglera — i förordningen om kommunalstyrelse på landet blott om val av kommunal- och municipalfullmäktige, i förordningen om kommunalstyrelse i stad blott om val av stadsfullmäktige o. s. v. En genomgående överarbetning av huvudbestämmelserna om gemensamma val har alltså företagits.

Vad därefter beträffar *tiden för gemensamma val*, framhålles i propositionen, att den tid, som för närvarande är fastställd för kommunal- och

stadsfullmäktigvalen, nämligen den 16 september—20 oktober på landet och den 16 september—30 november i stad, under vissa år kan förhindra, att dessa val förrättas i samband med landstingsmannaval, och detta även om sistnämnda val hålles å ordinarie dag, d. v. s. den tredje söndagen i september eller — i stad — närmast därförut kommande lördag. Denna tredje söndag i september kunde nämligen inträffa redan den 15 september och sålunda lördagen därförut den 14 september. I sådant fall kunde alltså med gällande bestämmelser, även om förbudet mot gemensam valdag upphävdes, kommunalvalen icke utsättas till ordinarie dag för landstingsmannaval. Till lösande av denna svårighet har föreslagits, att beslut om kommunal-, respektive stadsfullmäktigvals hållande å samma dag som landstingsmannaval skulle kunna fattas, även då det sistnämnda valet hålles före den för stads- och kommunalfullmäktigval gällande ordinarie valtiden. En dylik anordning är enligt utskottets mening mindre lämplig. Den möjlighet att sammanföra valen, som man härigenom vill trygga, torde utan olägenheter kunna vinnas på annat sätt. Dels synes den tidrymd, under vilken kommunal-, respektive stadsfullmäktigvalen få hållas, kunna bestämmas att börja den 13 september, eller den dag, då landstingsmannaval tidigast kan förrättas med användande av ordinarie valtids, sådan som denna bestämmes i 9 § första stycket landstingslagen jämförd med lagen den 20 maj 1921 med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän. Dels lär intet hinder möta för att den tidrymd, inom vilken landstingsmannaval — vid frångående av ordinarie valtids (tredje söndagen i september eller dagarna närmast före eller efter denna söndag) — enligt 9 § andra stycket kan äga rum, bestämmas till tiden den 13—30 september. Dessa val torde för övrigt nära nog undantagslöst hållas å ovannämnda ordinarie valtids. Om dessa ändringar genomföres, blir det under alla förhållanden möjligt att sammanföra valen utan att någon särskild undantagsbestämmelse erfordras.

I detta sammanhang har utskottet även funnit sig böra föreslå en sådan ändring i den kungl. propositionen, att beslut om kommunal-, respektive stadsfullmäktigvalens hållande i samband med landstingsmannaval skall fattas före den 15 juli det år valet skall förrättas. Ett dylikt beslut synes nämligen böra åvägbringas i god tid före valet för att nödiga förberedelser skola kunna vidtagas.

Beträffande *röstlängd* vid gemensamma val är det nödvändigt att, såsom i propositionen föreslagits, bestämma att, då sammanräkningen av de vid de olika valen avgivna röstsedlarna skall verkställas av olika myndigheter, särskilda röstlängder skola begagnas för vardera valförrättningen. Däremot synas de i Kungl. Maj:ts förslag upptagna bestämmelser överflödiga, vilka angiva, att eljest vid samtidigt förrättade val skall efter beslut av valförrättaren antingen ett och samma eller två särskilda exemplar av röstlängden användas. Enligt gällande kungörelse av den 29 januari 1921 finnes

nämligen intet hinder för att, då så anses lämpligt, duplicera röstlängden. De anvisningar i denna punkt, som kunna vara erforderliga, torde för övrigt lämpligen kunna intagas i den promemoria, som utskottet förutsätter skola upprättas till ledning för valförrättarna.

De bestämmelser, som föreslagits för att förebygga *förväxlingar vid samtidiga valförrättningar*, synas i huvudsak ändamålsenliga. Sålunda synes det väl motiverat att möjliggöra anbringande å valsedeln av beteckning i ord för det slag av val, sedeln avser. Såsom benämning å denna beteckning har utskottet, för att erhålla en lagtekniskt användbar term, föreslagit ordet »valbeteckning» och i anslutning härtill föreslagit omformulering av lagtexten i åtskilliga punkter. Likaså har utskottet funnit lämpligt föreslå, att dylik beteckning endast skall kunna anbringas *nederst* å valsedels framsida, och tillika i följd härav infört en kassationsbestämelse, enligt vilken valsedel med valbeteckning å annan plats skall ogillas. Det synes nämligen ej vara tillrådligt att medgiva valbeteckningens anbringande å annan plats. Om valbeteckningen sättes över namnen å valsedeln, torde förväxling med de väljarbeteckningar, som utskottet, enligt vad av det följande framgår, föreslår till införande, lätteligen kunna ske. Anledning att tillåta valbeteckningens anbringande å valsedelns marginal torde ej heller förefinnas. Någon ökad kassation av valsedlar torde på grund av den av utskottet föreslagna ändringen knappast behöva befaras.

De i sammanhang härmed stående bestämmelser, som avse att förebygga onödiga kassationer, synas jämväl i princip väl motiverade. Utskottet har emellertid företagit vissa formella jämkningar i desamma i anslutning till i övrigt genomförda ändringar. På en punkt synes därjämte, utöver vad i propositionen föreslås, en saklig ändring i nu gällande bestämmelser böra företagas såsom en konsekvens av de i förslaget innefattade reglerna. Då man nämligen för visst fall medgiver, att av två i samma valkuvert inlagda olika valsedlar den ena skall godkännas, lär följdriktigheten påkalla att även medgiva, att av två i samma kuvert befintliga likalydande sedlar den ena skall anses giltig. Mot en dylik ändring torde icke heller ur andra synpunkter befogade anmärkningar kunna riktas. På detta sätt undanröjes den kassationsgrund, som hittills föranlett de flesta kassationerna.

I propositionen föreslås bestämmelser om särskilda *protokoll* för vardera av gemensamma val liksom ock stadganden om behandling av vid dubbelval avgivna kuvert samt av kuvertomslag. Dessa bestämmelser lära emellertid ej vara behövlige. De regler, som härutinnan böra följas, framgå nämligen av de i vederbörande författningar redan givna bestämmelserna i dessa hänseenden. Skulle ytterligare anvisningar anses tillrädliga, böra dylika meddelas i promemorian för valförrättare. Däremot bör genom särskilt stadgande bestämmas att, då gemensamma val förrättas, anteckning om detta förhållande skall ske i protokollet.

Slutligen finner sig utskottet böra i de särskilda lagförslagen vidtaga en del mera formella, fristående ändringar.

I förordningen om kommunalstyrelse på landet § 29 mom. 4 synes stadgandet om gemensamma val böra nedflyttas och bilda det sjunde i stället för det tredje stycket. I den i § 80 mom. 1 meddelade nya bestämmelsen om municipalfullmäktigval har en omformulering gjorts, varigenom ifrågavarande stycke, utan ändring i innehållet, förkortats.

I förordningen om kommunalstyrelse i stad § 23 mom. 1 och 2 har utskottet likaledes vidtagit en omredigering i syfte att förkorta och förtydliga lagtexten.

I förordningarna om kommunalstyrelse i stad och i Stockholm har utskottet ansett erforderligt att införa bestämmelser, vari tydligt utsäges, att val av stadsfullmäktige skall förrättas å samma dag som val i valkretsen av elektorerna och att härvid de röstberättigade, som äga utöva rösträtt vid båda valen, skola beredas tillfälle att samtidigt fullgöra sin röstning. En dylik bestämmelse synes nämligen utgöra ett behöfligt komplement till motsvarande stadgande i vallagen. Härigenom uppnås jämväl överensstämmelse i förevarande hänseende mellan dessa förordningar och de övriga kommunalförfattningarna.

I förslaget till § 12 i lagen om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse har utskottet företagit den ändringen, att beträffande valsedel endast en hänvisning göres till bestämmelserna i vederbörande kommunalförfattningar. Något behov av att i denna författning närmare stadga om valsedels innehåll synes nämligen ej föreligga, detta så mycket mindre, som det i varje fall ej torde kunna komma ifråga att i detta hänseende här giva fullständiga regler.

Slutligen finner sig utskottet böra föreslå ändring i bestämmelserna om ikraftträdande samt vissa övergångsbestämmelser.

Enligt propositionerna föreslås, att vederbörande författningar skulle träda i kraft den 1 maj. Enligt utskottets förslag framflyttas ikraftträdandet till den 1 juni.

Övergångsbestämmelser äro enligt utskottets mening i två hänseenden erforderliga. Sälunda bör vid de förslag, som gälla kommunalstyrelse på landet och i stad, tillfogas en bestämmelse, i vilken uttryckligen sägs, att då vid lagens ikraftträdande dag redan bestämts för val av kommunal-, respektive stadsfullmäktige, detta beslut kan annulleras och annan dag för valet bestämmas. Beträffande landstingslagen bör jämväl, på grund av den av utskottet föreslagna ändringen i bestämmelsen om tid för landstingsmannaval, en övergångsbestämmelse tilläggas, vilken utskottet funnit lämpligt giva den innebörd, att, om beslut fattats om vals förrättande år 1926 å dag, då valet enligt de nya bestämmelserna ej får äga rum, valet i stället skall äga rum å ordinarie valdag, såvida ej genom nytt beslut före den 15 juli annan dag för valet bestämmas.

De i kungl. propositionerna nr 107 och 108 framlagda förslagen om ändrade bestämmelser beträffande utseende av suppleanter för landstingsmän och elektorer utgå i princip från den skrivelse (nr 131), vari 1925 års riksdag anhöll »om utarbetande av förslag till sådana ändringar i gällande bestämmelser angående utseende av suppleanter för landstingsmän, att de namn, som å spaltad valsedel kunna vara upptagna å sedelns högra sida såsom särskilda suppleantnamn för viss landstingsman, erhålla företräde framför övriga å sedeln upptagna namn». Mot de föreslagna bestämmelsernas innehåll och huvudsakliga utformning har utskottet intet att erinra.

Val av landstingsmannas och elektors-suppleanter.

På två punkter torde emellertid jämkningar i förslaget böra vidtagas. Sålunda synes ordet »ny» i första raden av landstingslagens 13 §, 6 mom., 2:dra stycket, respektive vallagens 5 §, 3:dje stycket böra utgå, då de här givna reglerna i själva verket gälla *varje* sammanräkning för utseende av suppleanter. Likaledes anser utskottet, att i ifrågavande lagrum en bestämmelse bör införas, vari tydligt utsäges, att de för varje landstingsman valda suppleanterna skola intaga plats i den ordning, i vilken de blivit utsedda.

Då vid 1924 års riksdag nu gällande bestämmelser om s. k. underparti- och fraktionsbeteckning vid valen till andra kammaren genomfördes, motiverades detta därmed, att samverkan mellan olika politiska partier borde underlättas och ökade möjligheter beredas för fraktioner inom ett parti att göra sig gällande. De erfarenheter om ifrågavarande bestämmelsers verkningssätt, som numera föreligga från 1924 års val till andra kammaren, synas giva vid handen, att ett verkligt behov av de beslutade ändringarna förefunnits. Av den av Statistiska centralbyrån publicerade valstatistiken framgår, att underparti-, respektive fraktionsbeteckning begagnats i nedan angivna omfattning:

Kartell- och fraktionsbeteckning.

	Antal underpartier	Sammanlagt rösttal	Rösttal i % av partiets rösttal
Höger	23	330,010	71.5
Bondeförbundet	22	176,371	92.6
Liberala	17	50,184	72.1
Frisinnade	19	122,060	53.3
Socialdemokrater	22	573,380	79.0
Kommunister	29	88,787	98.8
Tillsammans	132	1,340,792	75.9

	Antal fraktioner	Sammanlagt rösttal	Rösttal i % av partiets rösttal	Valda representanter
Höger	10	40,851	8.9	6
Bondeförbundet	7	23,786	12.5	3
Liberala	—	—	—	—
Frisinnade	3	7,884	3.4	—
Socialdemokrater	12	48,444	6.7	5
Kommunisterna	8	9,136	10.2	—
Tillsammans	40	130,101	7.4	14

Särskilt den möjlighet till samverkan mellan skilda politiska partier, som systemet med underpartibeteckning främst avser att giva, har sålunda synnerligen flitigt utnyttjats. I det hela ha ungefär tre fjärdedelar av alla vid valet i fråga avgivna valsedlar varit försedda med minst två beteckningar, såväl parti- som underpartibeteckning.

I den kungl. proposition (nr 179 vid 1924 års riksdag), som låg till grund för beslutet om detta system vid andrakammarvalen, betonades, att starka skäl förelåge för systemets införande jämväl vid val av landstingsmän, stads- och kommunalfullmäktige samt elektorerna vid förstakammarvalen. Det framhölls emellertid, att dylika val skulle äga rum först år 1926, och att därför med denna frågas lösning lämpligen kunde anstå.

Enligt utskottets mening bör nu, då erfarenhet om systemets verkningar föreligger, och då kommunala val och elektorval under året skola äga rum, den i propositionen berörda frågan upptagas till avgörande. Att ett behov av dylika bestämmelser även för de här ifrågavarande valen finnes, torde näppeligen kunna bestridas. Särskilt gäller detta de val, landstingsmän- och elektorvalen, som ligga till grund för första kammarens bildande. Men även ifråga om stads- och kommunalfullmäktigval torde ett liknande behov vara för handen. I varje fall synes något skäl mot att medgiva samma möjligheter till ordnad samverkan vid dessa som vid andra val icke föreligga. För övrigt torde, då val av elektorerna och stadsfullmäktige enligt gällande lag skola ske i samband med varandra, och då, om utskottets i det föregående motiverade förslag antages, jämväl landstings- och kommunal-, respektive stadsfullmäktigval skola kunna sammanföras, det vara olämpligt, att olika regler i förevarande hänseende givas för berörda slag av val.

Det bör jämväl betonas, att det ur principiell synpunkt synes önskvärt, att samma system på detta område tillämpas för här angivna val som för andrakammarval. Om olika regler gälla, uppstå svårigheter för valmännen, och misstag av olika slag kunna lätteligen ske. För att trygga ordning och reda vid valen och undvika onödiga svårigheter böra därför såvitt möjligt likartade bestämmelser meddelas.

Utskottet, som alltså i princip finner sig böra förordna införande av samma system för de kommunala valen och elektorvalen som det nu för

valen till andra kammaren gällande, anser emellertid, i anslutning till vad i motionerna I: 35 och II: 81 anföres, en annan utformning av hithörande bestämmelser önskvärd. Det är nämligen att märka, att enligt de 1924 beslutade bestämmelserna de i lagen använda beteckningarna i realiteten ofta komma att få ett helt annat innehåll än vanligt språkbruk giver vid handen. Då olika politiska partier samverka i en valkartell — och detta är den ojämförligt vanligaste formen för valsamverkan — kommer den såsom samlingsbeteckning använda beteckningen att enligt lagens ord bliva partibeteckning, under det att de särbeteckningar, som varje parti använder, lagtekniskt bliva underpartibeteckningar. Att en dylik motsättning mellan lagens uttryckssätt och allmänt vedertaget politiskt språkbruk icke är lämplig, torde vara uppenbart. Utskottet föreslår därför en sådan utformning av vederbörande bestämmelse, att *partibeteckningen* bibehålles såsom den obligatoriska beteckningen, men att därjämte rätt gives att ovanför partibeteckningen utsätta *kartellbeteckning* (beteckning i ord för två eller flera vid valet samverkande partier) och mellan partibeteckningen och namnen *fraktionsbeteckning* (beteckning i ord för viss grupp av valmän eller viss meningsriktning inom partiet). Genom denna formulering vinnes överensstämmelse mellan lagens beteckningssätt och de reala förhållandena. De beteckningar, som sålunda användas, böra lämpligen, till skillnad från den förut omförmälda valbeteckningen, benämnas *väljarbeteckningar*.

De grundläggande bestämmelserna om väljarbeteckningar böra inarbetas i de paragrafer i vederbörande lagar, vari regler givas för valsedlarnas uppställning. I de lagrum, som behandla sammanräkningsförfarandet, är det däremot lämpligt att använda ett annat beteckningssätt på grund därav, att valsedlarna städse enligt nu tillämpade sammanräkningsförfarande måste ordnas efter sin första beteckning, oavsett om denna, enligt den av utskottet föreslagna formuleringen, är kartell- eller partibeteckning. Utskottet har därför ansett det lämpligast att i dessa lagrum använda rent abstrakta benämningar; de grupper, som uppstå vid sammanförande av valsedlar med samma första beteckning, kallas *A-grupper*, de grupper, som bildas av inom en A-grupp befintliga sedlar med samma andra beteckning, kallas *B-grupper*, och de grupper, som bildas av inom en B-grupp befintliga sedlar med samma tredje beteckning kallas *C-grupper*. Detta uttryckssätt avser uteslutande sammanräkningsförfarandet, och de härför gällande bestämmelserna skola tillämpas av valförrättarna. De bestämmelser, som gälla för valsedlarnas uppställning, äro däremot av mera direkt betydelse för valmännen och böra därför utformas på ett mera konkret sätt.

I överensstämmelse med denna formulering har utskottet jämväl, för att undvika förväxling, benämnt de valsedelsgrupper, som vid sammanräkningsförfarandet bildas med ledning av namnen å valsedlarna, och för att fastställa namnföljden inom varje väljarbeteckningsgrupp, *namngrupper*. Härigenom åvägbringas en klarläggande åtskillnad mellan den del av

sammanräkningsförfarandet, som gäller platsfördelningen *mellan* de vid valet uppträdande politiska sammanslutningarna, och den del av detta förfarande, som avser platsfördelningen *inom* vederbörande sammanslutningar.

Utskottet vill slutligen i detta sammanhang uttala den meningen, att den utformning av hithörande bestämmelser, som här givits, torde böra införas jämväl för andrakammarvalens vidkommande. Med denna frågas lösning torde emellertid kunna anstå till annan riksdag under innevarande valperiod för andra kammaren.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen, med förklaring, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat i oförändrat skick bifallas, samt i anledning av motionerna I: 35, 36 och 65 samt II: 81 och 82, måtte för sin del antaga följande

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av §§ 29, 30, 31, 32 och 80 i förordningen den 21 mars 1862 (nr 13) om kommunalstyrelse på landet.

Härigenom förordnas, att §§ 29, 30, 31, 32 och 80 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

§ 29.

Mom. 1. För val av kommunalfullmäktige skall kommun med mer än 10,000 invånare indelas i valkretsar.

Vid valkretsindelningen iakttages, att varje krets kommer att utse minst tio högst tjugu kommunalfullmäktige efter den beräkningsgrund, att i allmänhet en kommunalfullmäktig utses för varje tal, motsvarande det som erhålles, då kommunens mantalsskrivna folkmängd delas med antalet fullmäktige för hela kommunen; att delar av samma by eller hemman ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valkretsar; att varje valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje samt att antalet fullmäktige för hela kommunen varder, i den mån utan olägenhet kan ske, lika fördelat på de särskilda valkretsarna.

Indelningen i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets bestämmer, efter därom av kommunalnämnden uppgjort förslag, av kommunalstämma.

Beslut om sådan indelning skall fattas senast två månader före ingången av det år, under vilket beslutet är avsett att träda i tillämpning. Om beslutet skall Konungens befallningshavande ofördröjligen underrättas.

Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Mom. 2. Kommun, som icke är delad i valkretsar på sätt i mom. 1 sägs, ävensom valkrets bilda var för sig ett valdistrikt, där icke på grund av bestämmelserna i lagen om val till riksdagen del av kommunen eller av valkretsen utgör valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, i vilket fall sådan del bildar eget valdistrikt jämväl vid kommunalfullmäktigval.

*(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)*

(Utskottets förslag.)

Enligt lagen om val till riksdagen meddelat beslut om distriktsindelning skall, där det icke på anförda besvär undanröjts, träda i tillämpning beträffande kommunalfullmäktigval, som förrättas enligt den under näst-påföljande år upprättade röstlängden.

Mom. 3. Äro i kommun flera valdistrikt, äger röstberättigad utöva valrätt allenast vid valförrättning för det valdistrikt, där han är mantals-skriven.

Mom. 4. Val av kommunalfullmäktige förrättas för varje valdistrikt inför den valnämnd, som enligt lagen om val till riksdagen utses för val till riksdagens andra kammare.

Valen skola förrättas under tiden från och med den 16 september till och med den 20 oktober; dock att, om landstingsmannaval för distriktet äger rum å tidigare dag än den 16 september, som valdag må bestämmas dagen för landstingsmannavalet. Valdag bestämmas det år valet skall förrättas av kommunalfullmäktige eller, där sådana icke finnas, av kommunalstämma.

Valen skola förrättas under tiden från och med den 13 september till och med den 20 oktober. Valdag bestämmas det år valet skall förrättas av kommunalfullmäktige eller, där sådana icke finnas, av kommunalstämma, med iakttagande därav, att beslut, varigenom valet bestämmas till dagen för landstingsmannaval i valdistriktet, skall vara fattat före den 15 juli.

¶ Där val av kommunalfullmäktige äger rum å samma dag som landstingsmannaval för valdistriktet, skola de båda valen förrättas i samband med varandra sålunda, att röstberättigad, som äger utöva rösträtt vid båda valen, må kunna vid ett och samma tillfälle avgiva sin röst beträffande vardera av dem.

Val skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen. Där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom kommunen, göres uppehåll för den tid, gudstjänsten pågår. I kungörelse om valförrättning skall tiden för valet noggrant angivas. Sådan kungörelse utfärdas för varje valdistrikt av valnämndens ordförande i den ordning, som för kallelse till kommunalstämma stadgas.

Vid valet skall gälla till efterrättelse den enligt § 14 upprättade röstlängd eller del av röstlängd.

¶ Där val av kommunalfullmäktige och landstingsmannaval för valdistriktet förrättas i samband med varandra,

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

bör samma exemplar av röstlängden användas vid båda valen, med rätt dock för valförrättaren att använda särskilt exemplar för vardera valet.

Vid val av kommunalfullmäktige må röstägande icke utan personlig inställelse inför valförrättaren utöva rösträtt i annat fall eller i annan ordning än i särskild lag stadgas.

Där val av kommunalfullmäktige förrättas å samma dag som landstingsmannaval, skall valman, som äger utöva rösträtt vid båda valen, beredas tillfälle att avgiva sin röst vid kommunalfullmäktigvalet samtidigt med avgivande av röst vid landstingsmannavalet.

Mom. 5. Valet sker med slutna sedlar. Därvid skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken.

Å valsedels framsida må vara anbragt ordet »Kommunalfullmäktigval» eller annan beteckning i ord för det slag av val sedeln avser.

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Nederst å valsedels framsida må såsom valbeteckning vara anbragt ordet »Kommunalfullmäktigval» eller annan beteckning i ord för ifrågavarande val.

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning). *Ovanför partibeteckningen må förekomma en kartellbeteckning (beteckning i ord för två eller flera vid valet samverkande partier) och mellan partibeteckningen och namnen en fraktionsbeteckning (beteckning i ord för viss grupp av valmän eller viss meningsriktning inom partiet).*

Valsedeln skall antingen upptaga namnen i en följd, det ena under det andra, eller ock avfattas på sätt formulär 1 vid denna förordning utvisar.

Valsedeln skall upptaga namnen antingen i en följd, det ena under det andra, eller ock på sätt formulär 1 vid denna förordning utvisar.

I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst dubbelt så många som det antal kommunalfullmäktige valet avser. Namnen gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst två namn utöver det antal fullmäktige valet avser. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig. För efterträdarevalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva fullmäktigvalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddas namn, titel eller yrke och hemvist så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka åsyftas.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt
papper;

å vilken finnes något kännetecken,
som kan antagas vara med avsikt
där anbragt;

vilken saknar partibeteckning eller
upptager sådan å annat ställe än ovan-
för namnen;

vilken icke upptager något giltigt
namn.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt
papper;

å vilken finnes något kännetecken,
som kan antagas vara med avsikt där
anbragt;

vilken upptager valbeteckning å annat
ställe än nederst å framsidan;

vilken saknar partibeteckning;

vilken upptager parti-, kartell- eller
fraktionsbeteckning å annat ställe än
ovanför namnen:

vilken upptager flera än tre beteck-
ningar ovanför namnen;

vilken icke upptager något giltigt
namn.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn, än ovan är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av efterträdare åt kommunalfullmäktig, flera än två, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga. För val av efterträdare särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva fullmäktigvalet, anses såsom obefintligt.

Har vid kommunalfullmäktigval och
landstingsmannaval, vilka förrättats i
samband med varandra, sedel som
tydligt är avsedd för det ena valet
inlagts i valkuvert, försett med beteck-

Befinnes valsedel, som avgivits vid
kommunalfullmäktigval förrättat å
samma dag som landstingsmannaval,
vara försedd med valbeteckning för
landstingsmannaval på sätt i lagen om

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

ning för det andra valet, skall sedeln räknas till det val kuvertet angiver, såvida den upptager namn å någon vid detta val valbar person, men eljest vara ogill. Finnas vid dylik gemensam valförrättning hava i ett valkuvert inlagts två sedlar, av vilka den ena uppenbarligen avser fullmäktigvalet och den andra landstingsmannavalet, skall allenast den sedel räknas, som avser det val kuvertet angiver.

Finnas eljest i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

landsting sägs, skall detta icke förändra, att sedeln ogillas.

Finnas i ett valkuvert, som avlämnats vid kommunalfullmäktigval förrättat å samma dag som landstingsmannaval, två valsedlar, av vilka den ena är försedd med valbeteckning för kommunalfullmäktigval och den andra med valbeteckning för landstingsmannaval, skall allenast den förre sedeln räknas.

Finnas i ett valkuvert två likalydande valsedlar, skall allenast en sedel räknas.

Finnas i andra fall än nu sagts i ett valkuvert två valsedlar, eller finnas i ett valkuvert flera än två valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 6. Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid förrättningen skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt ordet »Kommunalfullmäktigval» eller annan beteckning i ord för det slag av val kuvertet avser. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Vid förrättningen skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt valbeteckning för kommunalfullmäktigval. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur de anmäla sig hos ordföranden. Till varje valman utlämnas ett valkuvert.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna in-

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

lägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försett med ovan omförmälda beteckning för det slag av val kuvertet avser samt behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget, *Lagsamme vare om valkuvert, som icke är försett med ovan omförmälda beteckning för det slag av val kuvertet avser.*

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som äkta make är berättigad avlämna vid valförrättningen, är särskilt stadgat.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försett med vederbörlig valbeteckning samt behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar *vederbörlig valbeteckning* eller stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

De valmän, som, då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valet eller då valet skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet. Äge rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas oöppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Vid avfattande av protokollet bör till ledning tjäna formulär, som av Konungen fastställas. Valkuverten inläggas härefter i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill och förses med påskrift om det val de inlagda valkuverten avse. De sålunda åsatta sigillen skola därefter i protokollet avtryckas. Därjämte skall i protokollet angivas antalet omslag, vari valkuverten inlagts.

Sker valet av kommunalfullmäktige i samband med landstingsmannaval för valdistriktet, räknas de oöppnade kuverten för vardera valet för sig och göres anteckning om antalet argivna kuvert beträffande fullmäktigvalet i dess valprotokoll och beträffande landstingsmannavalet i dess protokoll. Valkuverten för vardera valet inläggas i sitt eller sina särskilda omslag, som vederbörligen förseglas och förses med påskrift. Omslagssigillen avtryckas och antalet omslag angives beträffande fullmäktigvalet i dess valprotokoll och beträffande landstingsmannavalet i dess protokoll. I vardera valprotokollet antecknas dessutom, att valen skett i samband med varandra.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas oöppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Vid avfattande av protokollet bör till ledning tjäna formulär, som av Konungen fastställas. Valkuverten inläggas härefter i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill och förses med påskrift angivande valet. De sålunda åsatta sigillen skola därefter i protokollet avtryckas. Därjämte skall i protokollet angivas antalet omslag, vari valkuverten inlagts. Där valet av kommunalfullmäktige förrättas å samma dag som landstingsmannaval, skall dessutom anteckning om detta förhållande göras i protokollet.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Sedan valprotokollet uppläst och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföranden insände därefter ofördröjligen till Konungens befallningshavande dels det eller de förseglade omslag, vari valkuverten äro inlagda, dels ock valprotokollet och röstlängden. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

Mom. 7. Konungens befallningshavande skall vid offentlig förrättning, som skall äga rum så snart omständigheterna det medgiva, verkställa sammanräkning av de röster, vilka vid kommunalfullmäktigval inom länet avgivits. Om förrättningen utfärdad kungörelse, innehållande uppgift om den ordningsföljd, i vilken sammanräkningen, därest hinder icke möter, kommer att för de olika kommunerna företagas, skall senast sex dagar före förrättningens början uppläsas i dessa kommuners kyrkor.

Vid rösternas sammanräknande användas av Konungen fastställda blanketter med anvisningar, och låte Konungens befallningshavande vid förrättningen föra protokoll enligt formulär, som av Konungen fastställes.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som till Konungens befallningshavande inkommit, är särskilt stadgat.

Valens utgång kungöres omedelbart beträffande varje kommun genom uppläsning av protokollet. Med protokollets uppläsning är valet för den kommunen avslutat, varefter Konungens befallningshavande genast skall till vederbörande återställa den röstlängd, som för sammanräkningen insänts.

Samtliga valsedlar skola, särskilt för varje kommun, inläggas, de godkända och de underkända var för sig, i omslag, vilka, innan förrättningen, i vad den avser viss kommun, avslutas, förses med minst två närvarandes sigill. De sålunda inlagda valsedlarna skola förvaras intill utgången av den tid, för vilken valen gälla.

§ 30.

Mom. 1. Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal fullmäktige är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan de namn å partiets valsedlar, vilka, enligt vad i § 29 sägs, avse själva kommunalfullmäktigvalet.

§ 30.

Mom. 1. För rösternas sammanräknande ordnas valsedlarna efter väljarbeteckning, varom i § 29 mom. 5 tredje stycket sägs, sålunda att valsedlar med samma första beteckning sammanföras i särskilda grupper (*A-grupper*).

Förekomma inom *A*-grupp valsedlar med en andra beteckning, ordnas *A*-gruppens sedlar efter sådan beteckning (*B-grupper*). Till *A*-gruppen hö-

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

rande sedlar med endast en beteckning anses tillhöra en särskild B-grupp.

Förekomma inom B-grupp valsedlar med en tredje beteckning, ordnas B-gruppens sedlar efter sådan beteckning (C-grupper). Till B-gruppen hörande sedlar med endast två beteckningar anses tillhöra en särskild C-grupp.

Mom. 2. a) För varje C-grupp bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å C-gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 29 sägs, avse själva kommunalfullmäktigvalet.

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

Mom. 2. Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

Partiets valsedlar ordnas i grupper så, att sedlar med samma första namn bilda en grupp.

Valsedlarna inom varje grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på gruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

Mom. 3. Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

b) Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

C-gruppens valsedlar ordnas i namngrupper så, att sedlar med samma första namn bilda en namngrupp.

Valsedlarna inom varje namngrupp räknas, och deras antal utgör namngruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på namngruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

c) Vid varje följandesammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de namngrupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

grupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en grupp; däremot bibehållas övriga befintliga grupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den grupp eller sammanlagda rösttalet för de grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dela dess rösttal med det tal, som motsvarar den del, gruppen tagit i besättandet av plats eller platser, som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda, att gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

Mom. 4. Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i deci-

namngrupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en *namn*grupp; däremot bibehållas övriga befintliga *namn*grupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad *namn*grupp räknas, och deras antal utgör *namn*gruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den *namn*grupp eller sammanlagda rösttalet för de *namn*grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke *namn*grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dela dess rösttal med det tal, som motsvarar den del, *namn*gruppen tagit i besättandet av plats eller platser, som utdelats (*namn*gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera *namn*grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa *namn*gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en *namn*grupp beräknas sålunda, att *namn*gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före *namn*gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

d) Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

maler, två till antalet. Höjning av den sista decimalsiffran må ej äga rum.

antalet. Höjning av den sista decimalsiffran må ej äga rum.

Mom. 3. För varje B-grupp bestämes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å B-gruppens valseklar, vilka, enligt vad i § 29 sägs, avse själva kommunalfullmäktigralet. Därvid anses namnen å varje C-grupps valseklar förekomma i den jämlikt mom. 2 bestämda ordning och tillämpas i övrigt de i nämnda mom. angivna grunder.

Mom. 4. För varje A-grupp bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å A-gruppens valseklar, vilka, enligt vad i § 29 sägs, avse själva kommunalfullmäktigralet. Därvid anses namnen å varje B-grupps valseklar förekomma i den jämlikt mom. 3 bestämda ordning och tillämpas i övrigt de i mom. 2 angivna grunder.

§ 31.

Mom. 1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika partierna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas det parti, vilket för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit ett parti tilldelad, besättes genast så, att partiets första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom partiet, partiets andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, partiets tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så

§ 31.

Mom. 1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika A-grupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas *den A-grupp, vilken* för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit *en A-grupp* tilldelad, besättes genast så, att *A-gruppens* första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom *A-gruppen*, *A-gruppens* andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, *A-gruppens* tredje plats den, som bär tredje

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från ett eller flera andra partier.

Jämförelsetalet är lika med partiets rösttal, så länge partiet ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att partiets rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av partiet tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två partier, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre partier, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har ett parti redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å partiets valsedlar, varde det från vidare jämförelse uteslutet.

Mom. 2. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom det parti, som enligt vad i mom. 1 sägs, har största jämförelsetalet.

namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från *en* eller flera andra *A-grupper*.

Jämförelsetalet är lika med *A-gruppens* rösttal, så länge *A-gruppen* ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att *A-gruppens* rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av *A-gruppen* tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två *A-grupper*, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre *A-grupper*, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har *en A-grupp* redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å *A-gruppens* valsedlar, varde *den* från vidare jämförelse uteslutet.

Mom. 2. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom *den A-grupp*, som enligt vad i mom. 1 sägs, har största jämförelsetalet.

§ 32.

Mom. 1. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

Mom. 2. Hava vid valet kommunalfullmäktige icke blivit till föreskrivet antal utsedda, anställs ofördröjligen nytt val för besättande av den eller de återstående platserna.

Mom 3. Avgår kommunalfullmäktig före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall, på fullmäktiges anmälan, Konungens befallningshavande vid

Mom. 3. Avgår kommunalfullmäktig före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall, på fullmäktiges anmälan, Konungens befallningshavande vid

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

offentlig, minst sex dagar förut i kommunens kyrkor kungjord förrättning företaga ny röstsammanräkning inom det parti, för vilket den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera partier, skall sammanräkningen ske inom det parti, från vilket plats först tilldelades honom.

Vid den nya sammanräkningen tagas hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för den avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till kommunalfullmäktig, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den avgångne fullmäktigen särskilt upptagna efterträdarenamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva fullmäktigvalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga efterträdarenamnen å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde som fullmäktig i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal skilje lotten.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Avgår jämväl sålunda utsedd ledamot före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka gällde för den först avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen.

offentlig, minst sex dagar förut i kommunens kyrkor kungjord förrättning företaga ny röstsammanräkning inom *den A-grupp*, för *vilken* den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera *A-grupper*, skall sammanräkningen ske inom *den A-grupp*, från *vilken* plats först tilldelades honom.

Vid den nya sammanräkningen tagas hänsyn blott till de valsedlar, vilka *upptaga den avgångnes namn och på grund därav gällde för detta namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen inom A-gruppen*. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till kommunalfullmäktig, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den avgångne fullmäktigen särskilt upptagna efterträdarenamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva fullmäktigvalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga efterträdarenamnen å sedeln.

Avgår jämväl sålunda utsedd ledamot före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka *upptaga den först avgångnes namn och på grund därav gällde för detta namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen inom A-gruppen*.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Konungens befallningshavande låte vid förrättningen föra protokoll. Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

Mom. 4. Finnes i fall, som i mom. 3 avses, å där omförmälda valsedlar icke namn å någon, som kan inträda såsom ledamot i den avgångnes ställe, skall platsen stå obesatt intill utgången av den tid, för vilken den avgångne blivit vald.

§ 80.

Mom. 1. Har Kungl. Maj:t förordnat, att ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer samt vad i hälsovårdsstadgan för riket föreskrives om stad skola lända till efterrättelse för område å landet, som ej utgör egen kommun, vare det område att anse såsom ett särskilt samhälle (municipalsamhälle), vars medlemmar äga att, oberoende av kommunen i övrigt, själva vårda sådana för samhället gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, som avses i nämnda författningar eller föranledas av dessas tillämpning inom samhället; och gälle i avseende härå om municipalsamhälle i tillämpliga delar vad i denna förordning är om kommun stadgat, med iakttagande därav att, i stället för kommunalstämma, kommunalfullmäktige och kommunalnämnd, motsvarande myndigheter inom municipalsamhälle skola benämnas municipalstämma, municipalfullmäktige och municipalnämnd, samt att, där municipalsamhälle ej utgör särskilt valdistrikt, municipalfullmäktige skola utses å municipalstämma, därvid stämmans ordförande och två av stämman utsedda personer tjänstgöra såsom valförrättare.

Val av municipalfullmäktige må icke äga rum å dag, då landstingsmannaval för samhället förrättas. Municipalfullmäktige eller, där sådana icke finnas, municipalstämma må däremot det år val skall förrättas kunna besluta, att municipalfullmäktigevallet skall äga rum å dag, då kommunalfullmäktigeval förrättas i den kommun, varav municipalsamhället utgör del, dock icke för det fall att sistnämnda val hålles i samband med landstingsmannaval.

Där val av municipalfullmäktige äger rum å samma dag som kommunalfullmäktigeval och municipalsamhäl-

Val av municipalfullmäktige må icke förrättas å samma dag som landstingsmannaval för samhället. Där kommunalfullmäktigeval i den kommun, varav samhället utgör del, icke förrättas å samma dag som landstingsmannaval, må municipalfullmäktige eller, där sådana icke finnas, municipalstämma besluta, att municipalfullmäktigevallet skall äga rum å samma dag som kommunalfullmäktigevallet. Där val av municipalfullmäktige förrättas å samma dag som kommunalfullmäktigeval och samhället utgör särskilt valdistrikt, skall med avseende å de båda valens förrättande vad i denna

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

let utgör eget valdistrikt, skall med avseende å de båda valens förrättande i tillämpliga delar gälla vad i denna förordning är stadgat angående kommunalfullmäktigvals förrättande å samma dag som landstingsmannaval.

förordning är stadgat angående kommunalfullmäktigvals förrättande å samma dag som landstingsmannaval äga motsvarande tillämpning.

Mom. 2. Genom stadgandet i mom. 1 sker ej ändring vare sig i den medlem av municipalsamhälle tillkommande rätt att inom den kommun, samhället tillhör, deltaga i där förekommande överläggningar och beslut rörande angelägenheter av enahanda art som dem, vilka i sagda mom. avses, eller i hans skyldighet att lämna bidrag till utgifter, som av dylika beslut föranledas.

Mom. 2. Genom stadgandet i mom. 1 första stycket sker ej ändring vare sig i den medlem av municipalsamhälle tillkommande rätt att inom den kommun, samhället tillhör, deltaga i där förekommande överläggningar och beslut rörande angelägenheter av enahanda art som dem, vilka i sagda mom. avses, eller i hans skyldighet att lämna bidrag till utgifter, som av dylika beslut föranledas.

Mom. 3. Avser förordnande, varom i mom. 1 sägs, allenast en eller flera av de i samma mom. omförmälda författningar, skola de i denna § meddelade bestämmelser lända till efterrättelse i fråga om sådana ärenden, som åsyftas i de författningar, förordnandet angår.

Mom. 4. Finnas i visst fall särskilda omständigheter påkalla undantag från de förut i denna paragraf givna stadganden eller nödvändiggöra annan ordning för municipalsamhälles beslutande- och beskattningsrätt, äge Kungl. Maj:t på framställning av Konungens befallningshavande, vederbörande kommun eller medlem av samhället att i ärendet förordna, efter som skäligt prövas.

Mom. 5. Vad i denna § är stadgat om municipalsamhälle gälle även om köping, som icke utgör egen kommun.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1926.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1926.

Är vid denna lags ikraftträdande dag bestämd för val under år 1926 av kommunalfullmäktige eller municipalfullmäktige, må likväl genom beslut i enlighet med denna lag valet utsättas till annan dag än den förut bestämda.

Formulär 1.

Formulär till valsedel vid kommunalfullmäktigval att användas i visst fall enligt § 29 mom. 5 i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Plats för kartellbeteckning.	
Plats för partibeteckning.	
Plats för fraktionsbeteckning.	
Kommunalfullmäktigval.	

Valsedelns storlek och antalet rum å sedeln må lämpas efter behovet.

Vänstra sidan är avsedd för fullmäktig- och efterträdarenamn; högra sidan är avsedd för särskilda efterträdarenamn.

Såsom valbeteckning må nederst å valsedelns framsida vara anbragt annan beteckning i ord för ifrågavarande val än den ovan angivna. (Se § 29 mom. 5 andra stycket.)

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av §§ 14, 23, 24, 25, 26, 28 och 31 i förordningen den 21 mars 1862 (nr 14) om kommunalstyrelse i stad.

Härigenom förordnas, att §§ 14, 23, 24, 25, 26, 28 och 31 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse i stad skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

§ 14.

Mom. 1. Allmän rådstuga hålles inför magistraten å rådhuset eller å annan lokal, som magistraten för ändamålet bestämmer, och skola dess förhandlingar vara offentliga.

Mom. 2. Allmän rådstuga skall i stad, där stadsfullmäktige finnas, hållas de år, då fullmäktige böra väljas, under tiden från och med den 16 september till och med november månads utgång. Om landstingsmanval för staden äger rum tidigare än den 16 september, må dock allmänna rådstugan hållas å dagen för nämnda val. I stad, där stadsfullmäktige icke finnas, skall allmän rådstuga hållas varje år uti maj månad, för att besluta i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning; samt uti december för bestämmande av stadens utgifts- och inkomststat enligt § 61 och för anställande av val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom för val av revisorer.

Mom. 2. Allmän rådstuga skall i stad, där stadsfullmäktige finnas, hållas de år, då fullmäktige böra väljas, under tiden från och med den 13 september till och med november månads utgång. I stad, där stadsfullmäktige icke finnas, skall allmän rådstuga hållas varje år uti maj månad, för att besluta i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning; samt uti december för bestämmande av stadens utgifts- och inkomststat enligt § 61 och för anställande av val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom för val av revisorer.

Den, vilken såsom ledamot av drätselkammare eller eljest är redovisningsskyldig till kommunen, må icke väljas till revisor av förvaltning, för vilken han har att redovisa, ej heller deltaga i val av revisor av sådan förvaltning eller i beslut i anledning av revisorernas granskning av sagda förvaltning

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar).

(Utskottets förslag.)

Mom. 3. Allmän rådstuga hålles ock, när Konungens befallningshavande därom förordnar, eller magistraten anser sådant nödigt.

§ 23.

Mom. 1. Stadsfullmäktige väljas ibland kommunens röstberättigade medlemmar enligt den röstgrund, som i denna förordning är stadgad. Där valen ske samfällt, verkställas de vid allmän rådstuga. Är staden indelad i valkretsar, verkställas valen å dagar, som magistraten särskilt för varje valkrets utsätter, samt enligt ordning i övrigt, som magistraten äger bestämma, *allt med iakttagande dock av vad här nedan i mom. 2 stadgas.*

Mom. 2. Val av stadsfullmäktige förrättas under tiden från och med den 16 september till och med november månads utgång å dag, som magistraten bestämmer; *dock må stadsfullmäktige eller, där sådana icke finnas, allmän rådstuga det år valet skall förrättas kunna besluta, att valet skall förrättas å dag, då landstingsmannaval för staden äger rum.*

Där val av stadsfullmäktige äger rum å samma dag som landstingsmannaval för staden, skola de båda valen förrättas i samband med varandra sålunda, att röstberättigad, som äger utöva rösträtt vid båda valen, må kunna vid ett och samma tillfälle avgiva sin röst beträffande vardera av dem.

Val skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen. Där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom staden, göres uppehåll för den tid, gudstjänsten pågår.

I kungörelsen om valet skall tiden för detsamma noggrant angivas.

§ 23.

Mom. 1. Stadsfullmäktige väljas ibland kommunens röstberättigade medlemmar enligt den röstgrund, som i denna förordning är stadgad. Där valen ske samfällt, verkställas de vid allmän rådstuga. Är staden indelad i valkretsar, verkställas valen *enligt ordning, som magistraten äger bestämma.*

Mom. 2. Val av stadsfullmäktige förrättas under tiden från och med den 13 september till och med november månads utgång. *Magistraten utsätter, där valen ske samfällt, dag för allmän rådstuga, vid vilken valen skola förrättas, samt, där staden är indelad i valkretsar, dag för val beträffande varje valkrets. Val må dock icke förrättas å samma dag som landstingsmannaval för staden, därest icke stadsfullmäktige, eller, där sådana icke finnas, allmän rådstuga, före den 15 juli det år valen skola förrättas, sådant beslutar, i vilket fall magistraten har att utsätta valen till den sålunda beslutade dagen.*

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Vid valet skall gälla till efterrättelse den enligt § 13 upprättade röstlängd eller del av röstlängd.

Där val av stadsfullmäktige och landstingsmannaval för staden förrättas i samband med varandra och sammanräkningen av de avgivna röstsedlarna skall verkställas av en och samma myndighet för båda valen, bör samma exemplar av röstlängden användas vid båda valen, med rätt dock för valförrättaren att använda särskilt exemplar för vardera valet. Skall sammanräkningen av de avgivna röstsedlarna för de båda valen verkställas av olika myndigheter, skall särskilt exemplar av röstlängden användas för vardera valet.

Där val av stadsfullmäktige förrättas å samma dag som landstingsmannaval för staden eller, på sätt i lagen om val till riksdagen sägs, å samma dag som val i valkretsen av elektoror för utseende av ledamöter av riksdagens första kammare, skall valman, som äger utöva rösträtt vid båda valen, beredas tillfälle att avgiva sin röst vid stadsfullmäktigvalet samtidigt med avgivande av röst vid det andra valet. Om sammanräkningen av rösterna vid stadsfullmäktigvalet skall verkställas av annan myndighet än den, som skall verkställa sammanräkningen av rösterna vid det andra valet, skall särskilt exemplar av röstlängden användas för stadsfullmäktigvalet.

§ 24.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken.

Å valsedels framsida må vara anbragt ordet »Stadsfullmäktigval» eller annan beteckning i ord för det slag av val sedeln avser.

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Nederst å valsedels framsida må såsom valbeteckning vara anbragt ordet »Stadsfullmäktigval» eller annan beteckning i ord för ifrågavarande val.

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning). Ovanför partibeteckningen må förekomma en kartellbeteckning (beteckning i ord för två eller flera vid valet samverkande partier) och mellan partibeteckningen och namnen en fraktionsbeteckning (beteckning i ord för viss grupp av valmän eller viss meningsriktning inom partiet).

Valsedeln skall antingen upptaga namnen i en följd, det ena under

Valsedeln skall upptaga namnen antingen i en följd, det ena under

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

det andra, eller ock avfattas på sätt det andra, eller ock på sätt formulär formulär 1 vid denna förordning ut- 1 vid denna förordning utvisar. visar.

I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst dubbelt så många som det antal stadsfullmäktige valet avser. Namnen gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig.

I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst två namn utöver det antal fullmäktige valet avser. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig. För efterträdarevalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva fullmäktigvalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddans namn, titel eller yrke och hemvist så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka åsyftas.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt
papper;

å vilken finnes något kännetecken,
som kan antagas vara med avsikt
där anbragt;

vilken saknar partibeteckning eller
upptager sådan å annat ställe än
ovanför namnen;

vilken icke upptager något giltigt
namn.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt
papper;

å vilken finnes något kännetecken,
som kan antagas vara med avsikt
där anbragt;

vilken upptager valbeteckning å annat
ställe än nederst å framsidan.

vilken saknar partibeteckning;

vilken upptager parti-, kartell- eller
fraktionsbeteckning å annat ställe än
ovanför namnen;

vilken upptager flera än tre beteck-
ningar ovanför namnen;

vilken icke upptager något giltigt
namn.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av efterträdare åt stadsfullmäktig, flera än två, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga. För val av efterträdare särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva fullmäktigvalet, anses såsom obefintligt.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Har vid stadsfullmäktigval och landstingsmannaval, vilka förrättats i samband med varandra, sedel, som tydligen är avsedd för det ena valet, inlagts i valkuvert, försett med beteckning för det andra valet, skall sedeln räknas till det val kuvertet angiver, såvida den upptager namn å någon vid detta val valbar person, men eljest vara ogill. Finnas vid dylik gemensam valförrättning hava i ett valkuvert inlagts två sedlar, av vilka den ena uppenbarligen avser fullmäktigvalet och den andra landstingsmannavalet, skall allenast den sedel räknas, som avser det val kuvertet angiver.

Finnas eljest i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Befinnes valsedel, som avgivits vid stadsfullmäktigval förrättat å samma dag som landstingsmannaval, vara försedd med valbeteckning för landstingsmannaval på sätt i lagen om landsting sägs, eller befinnes valsedel, som avgivits vid stadsfullmäktigval förrättat å samma dag som val av elektorer för utseende av ledamöter av riksdagens första kammare, vara försedd med valbeteckning för elektorsval på sätt i lagen om val till riksdagen sägs, skall detta icke föranleda, att sedeln ogillas.

Finnas i ett valkuvert, som avlämnats vid stadsfullmäktigval förrättat å samma dag som landstingsmannaval eller val av elektorer för utseende av ledamöter av riksdagens första kammare, två valsedlar, av vilka den ena är försedd med valbeteckning för stadsfullmäktigval och den andra med valbeteckning för det andra valet, skall allenast den förra sedeln räknas.

Finnas i ett valkuvert två likalydande valsedlar, skall allenast en sedel räknas.

Finnas i andra fall än nu sagts i ett valkuvert två valsedlar, eller finnas i ett valkuvert flera än två valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 2. Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt ordet »Stadsfullmäktigval» eller annan beteckning i ord för det slag av val kuvertet

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt valbeteckning för stadsfullmäktigval. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

avser. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur de anmäla sig hos ordföranden. Till varje valman utlämnas ett valkuvert.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försedd med ovan omförmälda beteckning för det slag av val kuvertet avser samt behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försedd med vederbörlig valbeteckning samt behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget. Lag samma vare om valkuvert, som icke är försett med ovan omförmälda beteckning för det slag av val kuvertet avser.

Valkuvert, som saknar *vederbörlig valbeteckning* eller stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som äkta make är berättigad avlämna vid valförrättningen, är särskilt stadgat.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valet eller då valet skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Där den slutliga sammanräkningen av de avgivna rösterna icke verkställles omedelbart efter det valkuverten på sätt nyss nämnts blivit räknade, skall röstsammanräkningen påbörjas inom sju dagar därefter, och skola i sådant fall valkuverten omedelbart efter det de räknats inläggas i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill, fördes med påskrift om det val de inlagda valkuverten avse samt därefter läggas i säkert förvar. De sålunda åsatta sigillen skola i protokollet avtryckas. Där jämte skall i protokollet angivas antalet omslag, vari valkuverten inlagts.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Där den slutliga sammanräkningen av de avgivna rösterna icke verkställles omedelbart efter det valkuverten på sätt nyss nämnts blivit räknade, skall röstsammanräkningen påbörjas inom sju dagar därefter, och skola i sådant fall valkuverten omedelbart efter det de räknats inläggas i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill, fördes med påskrift angivande valet samt därefter läggas i säkert förvar. De sålunda åsatta sigillen skola i protokollet avtryckas. Där jämte skall i protokollet angivas antalet omslag, vari valkuverten inlagts. Där valet av stadsfullmäk-

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Sker valet av stadsfullmäktige i samband med landstingsmannaval för staden, räknas de öppnade kuverten för vardera valet för sig och göres anteckning om antalet avgivna kuvert beträffande fullmäktigvalet i dess valprotokoll och beträffande landstingsmannavalet i dess protokoll. Valkuverten för vardera valet inläggas i sitt eller sina särskilda omslag, som vederbörligen förseglas och förses med påskrift. Omslagssigillan avtryckas och antalet omslag anges beträffande fullmäktigvalet i dess valprotokoll och beträffande landstingsmannavalet i dess protokoll. I vardera valprotokollet antecknas dessutom, att valen skett i samband med varandra.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som till magistraten inkommit, är särskilt stadgat.

§ 25.

Mom. 1. Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal fullmäktige är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan de namn å partiets valsedlar, vilka, enligt vad i § 24 sägs, avse själva stadsfullmäktigvalet.

§ 25.

Mom. 1. För rösternas sammanräkande ordnas valsedlarna efter väljarbeteckning, varom i § 24 mom. 1 tredje stycket sägs, sålunda, att valsedlar med samma första beteckning sammanföras i särskilda grupper (A-grupper).

Förekomma inom A-grupp valsedlar med en andra beteckning, ordnas A-gruppens sedlar efter sådan beteckning (B-grupper). Till A-gruppen hörande sedlar med endast en beteckning anses tillhöra en särskild B-grupp.

Förekomma inom B-grupp valsedlar med en tredje beteckning, ordnas B-gruppens sedlar efter sådan beteckning (C-grupper). Till B-gruppen hörande sedlar med endast två beteckningar anses tillhöra en särskild C-grupp.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

Mom. 2. Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

Partiets valsedlar ordnas i grupper så, att sedlar med samma första namn bilda en grupp.

Valsedlarna inom varje grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på gruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

Mom. 3. Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya grupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en grupp; däremot bibehållas övriga befintliga grupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal.

Mom. 2. a) För varje C-grupp bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å C-gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 24 sägs, avse själva stadsfullmäktigvalet.

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

b) Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

C-gruppens valsedlar ordnas i namngrupper, så att sedlar med samma första namn bilda en namngrupp.

Valsedlarna inom varje namngrupp räknas, och deras antal utgör namngruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på namngruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

c) Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de namngrupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya namngrupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en namngrupp; däremot bibehållas övriga befintliga namngrupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad namngrupp räknas, och deras antal utgör namngruppens rösttal.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den grupp eller sammanlagda rösttalet för de grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dela dess rösttal med det tal, som motsvarar den del gruppen tagit i besättandet av plats eller platser, som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda, att gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

Mom. 4. Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till antalet. Højning av den sista decimalsiffran må ej äga rum.

(Utskottets förslag.)

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den *namn*grupp eller sammanlagda rösttalet för de *namn*grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke *namn*grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dela dess rösttal med det tal, som motsvarar den del *namn*gruppen tagit i besättandet av plats eller platser, som utdelats (*namn*gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera *namn*grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa *namn*gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en *namn*grupp beräknas sålunda, att *namn*gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före *namn*gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

d) Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till antalet. Højning av den sista decimalsiffran må ej äga rum.

Mom. 3. För varje *B*-grupp bestämes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å *B*-gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 24 sägs, avse själva stadsfullmäktigvalet. Därvid

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

anses namnen å varje C-grupps valsedlar förekomma i den jämlikt mom. 2 bestämda ordning och tillämpas i övrigt de i nämnda mom. angivna grunder.

Mom. 4. För varje A-grupp bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å A-gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 24 sägs, avse själva stadsfullmäktigvalet. Därvid anses namnen å varje B-grupps valsedlar förekomma i den jämlikt mom. 3 bestämda ordning och tillämpas i övrigt de i mom. 2 angivna grunder.

§ 26.

Mom. 1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika partierna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas det parti, vilket för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit ett parti tilldelad, besättes genast så, att partiets första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom partiet, partiets andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, partiets tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från ett eller flera andra partier.

Jämförelsetalet är lika med partiets rösttal, så länge partiet ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Där-

Mom. 1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika A-grupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den A-grupp, vilken för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en A-grupp tilldelad, besättes genast så, att A-gruppens första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom A-gruppen, A-gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, A-gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra A-grupper.

Jämförelsetalet är lika med A-gruppens rösttal, så länge A-gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

efter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att partiets rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av partiet tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två partier, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre partier, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har ett parti redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å partiets valsedlar, varde det från vidare jämförelse uteslutet.

Mom. 2. Skall blott en plats be-
sättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom det parti, som enligt vad i mom. 1 sägs, har största jämförelsetalet.

Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att *A-gruppens* rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av *A-gruppen* tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två *A-grupper*, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre *A-grupper*, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har *en A-grupp* redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å *A-gruppens* valsedlar, varde *den* från vidare jämförelse utesluten.

Mom. 2. Skall blott en plats be-
sättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom *den A-grupp*, som enligt vad i mom. 1 sägs, har största jämförelsetalet.

§ 28.

Mom. 1. Hava vid valet stadsfullmäktige icke blivit till föreskrivet antal utsedda, anställas ofördröjligen nytt val för besättande av den eller de återstående platserna.

Mom. 2. Avgår stadsfullmäktig före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall, på fullmäktiges anmälan, magistraten vid offentlig, minst åtta dagar förut kungjord förrättning företaga ny röstsammanräkning inom det parti, för vilket den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera partier, skall sammanräkningen ske inom det parti, från vilket plats först tilldelades honom.

Mom. 2. Avgår stadsfullmäktig före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall, på fullmäktiges anmälan, magistraten vid offentlig, minst åtta dagar förut kungjord förrättning företaga ny röstsammanräkning inom *den A-grupp* för *vilken* den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera *A-grupper*, skall sammanräkningen ske inom *den A-grupp*, från *vilken* plats först tilldelades honom.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Vid den nya sammanräkningen toges hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för den avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till stadsfullmäktig, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den avgångne fullmäktigen särskilt upptagna efterträdarenamnen, eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva fullmäktigvalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga efterträdarenamnen å sedeln.

Vid den nya sammanräkningen toges hänsyn blott till de valsedlar, vilka *upptaga den avgångnes namn och på grund därav gällde för detta namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen inom A-gruppen*. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till stadsfullmäktig, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den avgångne fullmäktigen särskilt upptagna efterträdarenamnen, eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva fullmäktigvalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga efterträdarenamnen å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom fullmäktig i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal skilje lotten.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Avgår jämväl sålunda utsedd ledamot före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka gällde för den först avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen.

Avgår jämväl sålunda utsedd ledamot före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka *upptaga den först avgångnes namn och på grund därav gällde för detta namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen inom A-gruppen*.

Mom. 3. Finnes i fall, som i mom. 2 avses, å där omförmälda valsedlar icke namn å någon, som kan inträda såsom ledamot i den avgångnes ställe, skall platsen stå obesatt intill utgången av den tid, för vilken den avgångne blivit vald.

*(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)*

(Utskottets förslag.)

§ 31.

Stadsfullmäktige väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skett. I stad, där val sker första gången och icke äger rum under år, då allmänna val av stadsfullmäktige förrättas, skall valet dock icke avse längre tid än till utgången av det år, då sådana allmänna val nästa gång skola äga rum.

Har beslut fattats om ändring av fullmäktiges antal, må i anledning därav särskilt fullmäktigval icke företagas, utan skall staden, intill utgången av det år, då allmänna fullmäktigval nästa gång skola förrättas, företrädas av fullmäktige till det antal, som tidigare blivit bestämt. Lag samma vare, där ändring av fullmäktiges antal påkallas av folkmängdens ökning eller minskning.

Om val av stadsfullmäktige i anledning av ändring i kommunal indelning är särskilt stadgat.

---

*Denna lag träder i kraft den 1 maj
1926.*

*Denna lag träder i kraft den 1 juni
1926.*

*Är vid denna lags ikraftträdande
dag bestämd för val under år 1926
av stadsfullmäktige, må likväl genom
beslut i enlighet med denna lag valet
utsättas till annan dag än den förut
bestämda.*

Formulär 1.

Formulär till valsedel vid stadsfullmäktigval att användas i visst fall enligt § 24 mom. 1 i förordningen om kommunalstyrelse i stad.

Plats för kartellbeteckning.	
Plats för partibeteckning.	
Plats för fraktionsbeteckning.	
Stadsfullmäktigval.	

Valsedelns storlek och antalet rum å sedeln må lämpas efter behovet.

Vänstra sidan är avsedd för stadsfullmäktig- och efterträdarenamn; högra sidan är avsedd för *särskilda* efterträdarenamn.

Såsom valbeteckning må nederst å valsedelns framsida vara anbragt annan beteckning i ord för ifrågavarande val än den ovan angivna. (Se § 24 mom. 1 andra stycket.)

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av §§ 8, 10, 11, 12 och 14 i förordningen den 23 maj 1862 (nr 33) om kommunalstyrelse i Stockholm.

Härigenom förordnas, att §§ 8, 10, 11, 12 och 14 i förordningen den 23 maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

§ 8.

Mom. 1. Den omständigheten, att endera av äkta makar är sin rösträtt förlustig, inverkar ej på den rösträtt, som må den andra maken lagligen tillkomma.

Mom. 2. Röstägande må ej utan personlig inställelse inför valförrätaren utöva rösträtt i annat fall eller i annan ordning, än som i särskild lag stadgas.

Mom. 3. Valet av stadsfullmäktige förrättas, på sätt i lagen om val till riksdagen sägs, å samma dag som val i valkretsen av elektor för utseende av ledamöter av riksdagens första kammare, varvid iakttages, att valman, som äger utöva rösträtt vid båda valen, beredes tillfälle att avgiva sin röst vid stadsfullmäktigvalet samtidigt med avgivande av röst vid elektorvalet.

§ 10.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken.

Å valsedels framsida må vara anbragt ordet »Stadsfullmäktigval» eller annan beteckning i ord för det slag av val sedeln avser.

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Nederst å valsedels framsida må såsom valbeteckning vara anbragt ordet »Stadsfullmäktigval» eller annan beteckning i ord för ifrågavarande val.

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning). Ovanför partibeteckningen må förekomma en kartellbe-

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

teckning (beteckning i ord för två eller flera vid valet samverkande partier) och mellan partibeteckningen och namnen en fraktionsbeteckning (beteckning i ord för viss grupp av valmän eller viss meningsriktning inom partiet).

Valsedeln skall antingen upptaga namnen i en följd, det ena under det andra, eller ock avfattas på sätt formulär 1 vid denna förordning utvisar.

Valsedeln skall upptaga namnen antingen i en följd, det ena under det andra, eller ock på sätt formulär 1 vid denna förordning utvisar.

I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst dubbelt så många som det antal stadsfullmäktige, valet avser. Namnen gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig.

I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst två namn utöver det antal fullmäktige, valet avser. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig. För efterträdarevalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva fullmäktigvalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddans namn, titel eller yrke och hemvist så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka åsyftas.

Ogill är valsedel:

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken saknar partibeteckning eller upptager sådan å annat ställe än ovanför namnen;

vilken upptager valbeteckning å annat ställe än nederst å framsidan;

vilken saknar partibeteckning;

vilken icke upptager något giltigt namn.

vilken upptager parti-, kartell- eller fraktionsbeteckning å annat ställe än ovanför namnen;

vilken upptager flera än tre beteckningar ovanför namnen;

vilken icke upptager något giltigt namn.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av efterträdare åt stadsfullmäktige, flera än två, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga. För val av efterträdare särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva fullmäktigvalet, anses såsom obefintligt.

Har vid i samband med varandra hållna val av stadsfullmäktige och av elektor för utseende av ledamöter av riksdagens första kammare sedel, som tydligt är avsedd för det ena valet, inlagts i valkuvert, försett med beteckning för det andra valet, skall sedeln räknas till det val kuvertet angiver, såvida den upptager namn å någon vid detta val valbar person, men eljest vara ogill. Finnas i ett valkuvert två sedlar, av vilka den ena uppenbarligen avser fullmäktigvalet och den andra elektorvalet, skall allenast den sedel räknas, som avser det val kuvertet angiver.

Finnas eljest i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 2. Val skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen. Där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom staden, göres uppehåll för den tid, gudstjänsten pågår.

Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Å valkuvert skall tydligt anbragt ordet »Stadsfullmäktigval» eller annan beteckning i ord för det slag av val kuvertet avser. Innan valkuvert utlämnas, skall därå

Befinnes valsedel vara försedd med valbeteckning för elektorval på sätt i lagen om val till riksdagen sägs, skall detta icke föranleda, att sedeln ogillas.

Finnas i ett valkuvert två valsedlar, av vilka den ena är försedd med valbeteckning för stadsfullmäktigval och den andra med valbeteckning för elektorval, skall allenast den förra sedeln räknas.

Finnas i ett valkuvert två likalydande valsedlar, skall allenast en sedel räknas.

Finnas i andra fall än nu sagts i ett valkuvert två valsedlar, eller finnas i ett valkuvert flera än två valsedlar, vare de alla ogilla.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Å valkuvert skall tydligt anbragt valbeteckning för stadsfullmäktigval. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

intryckas en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden. Till varje valman utlämnas ett valkuvert.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen, och åligger det valförrättaren att vaka över, att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen det samma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försedd med *ovan omförmälda beteckning för det slag av val kuvertet avser samt* behörigen stämpelat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen det samma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försedd med *vederbörlig valbeteckning samt* behörigen stämpelat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar *vederbörlig valbeteckning eller* stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

*Lag samma vare om valkuvert, som
icke är försett med ovan omförmälda
beteckning för det slag av val kuvertet
avser.*

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som äkta make är berättigad avlämna vid valförrättningen, är särskilt stadgat.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som, då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valet eller valet skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill, men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning, de anmäla sig, avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Där den slutliga sammanräkningen av de avgivna rösterna icke verkställes omedelbart efter det valkuverten på sätt nyss nämnts blivit räknade, skall röstsammanräkningen påbörjas inom sju dagar därefter samt de avlämnade valkuverten under tiden på betryggande sätt förvaras.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som till magistraten inkommit, är särskilt stadgat.

§ 11.

Mom. 1. Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal fullmäktige är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan de namn å partiets valsedlar, vilka, enligt vad i § 10 sägs, avse själva stadsfullmäktigvalet.

Mom. 1. För rösternas sammanräknande ordnas valsedlarna efter väljarbeteckning, varom i § 10 mom. 1 tredje stycket sägs, sålunda, att valsedlar med samma första beteckning sammanföras i särskilda grupper (A-grupper).

Förekomma inom A-grupp valsedlar med en andra beteckning, ordnas A-gruppens sedlar efter sådan beteckning (B-grupper). Till A-gruppen hörande sedlar med endast en beteckning anses tillhöra en särskild B-grupp.

Förekomma inom B-grupp valsedlar med en tredje beteckning, ordnas B-

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

Mom. 2. Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

Partiets valsedlar ordnas i grupper så, att sedlar med samma första namn bilda en grupp.

Valsedlarna inom varje grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på gruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

Mom. 3. Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya grupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en grupp; däremot bibehållas övriga befintliga grupper oförändrade.

gruppens sedlar efter sådan beteckning (C-grupper). Till B-gruppen hörande sedlar med endast två beteckningar anses tillhöra en särskild C-grupp.

Mom. 2. a) För varje C-grupp bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å C-gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 10 sägs, arse själva stadsfullmäktigvalet.

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

b) Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

C-gruppens valsedlar ordnas i namngrupper, så att sedlar med samma första namn bilda en namngrupp.

Valsedlarna inom varje namngrupp räknas, och deras antal utgör namngruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på namngruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

c) Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de namngrupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya namngrupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en namngrupp; däremot bibehållas övriga befintliga namngrupper oförändrade.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

Valsedlarna inom varje nybildad grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den grupp eller sammanlagda rösttalet för de grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dela dess rösttal med det tal, som motsvarar den del, gruppen tagit i besättandet av plats eller platser, som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda, att gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

Mom. 4. Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till antalet. Höjning av den sista decimalsiffran må ej äga rum.

(Utskottets förslag.)

Valsedlarna inom varje nybildad *namn*grupp räknas, och deras antal utgör *namn*gruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den *namn*grupp eller sammanlagda rösttalet för de *namn*grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke *namn*grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dela dess rösttal med det tal, som motsvarar den del, *namn*gruppen tagit i besättandet av plats eller platser, som utdelats (*namn*gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera *namn*grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa *namn*gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en *namn*grupp beräknas sålunda, att *namn*gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före *namn*gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

d) Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till antalet. Höjning av den sista decimalsiffran må ej äga rum.

Mom. 3. För varje *B*-grupp bestämes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å *B*-gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 10 sägs,

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

avse själva stadsfullmäktigvalet. Därvid anses namnen å varje C-grupps valsedlar förekomma i den jämlikt mom. 2 bestämda ordning och tillämpas i öfrigt de i nämnda mom. angivna grunder.

Mom. 4. För varje A-grupp bestämes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å A-gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 10 sägs, avse själva stadsfullmäktigvalet. Därvid anses namnen å varje B-grupps valsedlar förekomma i den jämlikt mom. 3 bestämda ordning och tillämpas i öfrigt de i mom. 2 angivna grunder.

§ 12.

Mom. 1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika partierna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas det parti, vilket för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit ett parti tilldelad, besättes genast så, att partiets första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom partiet, partiets andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, partiets tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från ett eller flera andra partier.

Jämförelsetalet är lika med partiets rösttal, så länge partiet ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att partiets rösttal

§ 12.

Mom. 1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika A-grupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas *den A-grupp, vilken* för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit *en A-grupp* tilldelad, besättes genast så, att *A-gruppens* första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom *A-gruppen*, *A-gruppens* andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, *A-gruppens* tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från *en* eller flera andra *A-grupper*.

Jämförelsetalet är lika med *A-gruppens* rösttal, så länge *A-gruppen* ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att *A-gruppens* rösttal

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

delas med det tal, som motsvarar antalet av partiet tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två partier, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre partier, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har ett parti redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å partiets valsedlar, varde det från vidare jämförelse uteslutet.

Mom. 2. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom det parti, som, enligt vad i mom. 1 sägs, har största jämförelsetalet.

delas med det tal, som motsvarar antalet av *A-gruppen* tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två *A-grupper*, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre *A-grupper*, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har *en A-grupp* redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å *A-gruppens* valsedlar, varde *den* från vidare jämförelse utesluten.

Mom. 2. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom *den A-grupp*, som, enligt vad i mom. 1 sägs, har största jämförelsetalet.

§ 14.

Mom. 1. Hava vid valet stadsfullmäktige icke blivit till föreskrivet antal utsedda, anställs ofördröjligen nytt val för besättande av den eller de återstående platserna.

Mom. 2. Avgår stadsfullmäktig före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall, på fullmäktiges anmälan, magistraten vid offentlig, minst åtta dagar förut kungjord förrättning, företaga ny röstsammanräkning inom det parti, för vilket den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera partier, skall sammanräkningen ske inom det parti, från vilket plats först tilldelades honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för den avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet till-

Mom. 2. Avgår stadsfullmäktig före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall, på fullmäktiges anmälan, magistraten vid offentlig, minst åtta dagar förut kungjord förrättning, företaga ny röstsammanräkning inom *den A-grupp*, för *vilken* den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera *A-grupper*, skall sammanräkningen ske inom *den A-grupp*, från *vilken* plats först tilldelades honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka *upptaga den avgångnes namn och på grund därav gällde för detta namn vid*

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

delades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till stadsfullmäktig, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den avgångne fullmäktigen särskilt upptagna efterträdarenamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva fullmäktigvalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga efterträdarenamnen å sedeln.

den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen inom A gruppen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till stadsfullmäktig, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den avgångne fullmäktigen särskilt upptagna efterträdarenamnen, eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva fullmäktigvalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga efterträdarenamnen å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal skilje lotten.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Avgår jämväl sålunda utsedd ledamot före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka gällde för den först avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen.

Avgår jämväl sålunda utsedd ledamot före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka upptaga den först avgångnes namn och på grund därav gällde för detta namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen inom A-gruppen.

Mom. 3. Finnes i fall, som i mom. 2 avses, å där omförmälda valsedlar icke namn å någon, som kan inträda såsom ledamot i den avgångnes ställe, skall platsen stå obesatt intill utgången av den tid, för vilken den avgångne blivit vald.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1926.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1926.

Formulär 1.

Formulär till valsedel vid stadsfullmäktigval i Stockholm att användas i visst fall enligt § 10 mom. 1 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.

Plats för kartellbeteckning.	
Plats för partibeteckning.	
Plats för fraktionsbeteckning.	
Stadsfullmäktigval.	

Valsedelns storlek och antalet rum å sedeln må lämpas efter behovet.

Vänstra sidan är avsedd för stadsfullmäktig- och efterträdarenamn; högra sidan är avsedd för *särskilda* efterträdarenamn.

Såsom valbeteckning må nederst å valsedelns framsida vara anbragt annan beteckning i ord för ifrågavarande val än den ovan angivna. (Se § 10 mom. 1 andra stycket.)

Förslag
till
L a g

om ändrad lydelse av 9 och 10 §§, 11 § 2 mom., 12 § 5 mom. samt 13, 14 och 21 §§ i lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting.

Härigenom förordnas, att 9 och 10 §§, 11 § 2 mom., 12 § 5 mom. samt 13, 14 och 21 §§ i lagen den 20 juni 1924 om landsting skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

9 §.

Val av landstingsmän skall förrättas tredje söndagen i september månad eller i stad, där magistraten så beslutar, närmast därförut infallande lördag.

Valet må dock utsättas till annan dag i september månad, därest samma år valet skall äga rum, på landet kommunalfullmäktige eller, där sådana icke finnas, kommunalstämma å ordinarie sammankomst i mars månad och i stad stadsfullmäktige eller, där sådana icke finnas, allmänna rådstugan å ordinarie sammankomst i maj månad sådant beslutar med minst två tredjedelar av de vid omröstningen deltagandes röster.

Valet må dock utsättas till annan dag *under tiden från och med den 13 till och med den 30 september*, därest samma år valet skall äga rum, på landet kommunalfullmäktige eller, där sådana icke finnas, kommunalstämma å ordinarie sammankomst i mars månad och i stad stadsfullmäktige eller, där sådana icke finnas, allmänna rådstugan å ordinarie sammankomst i maj månad sådant beslutar med minst två tredjedelar av de vid omröstningen deltagandes röster.

Beslutas, på sätt i denna paragraf sägs, annan dag än tredje söndagen i september, skall underrättelse därom meddelas länsstyrelsen före juli månads utgång det år valet äger rum.

Där val av landstingsmän äger rum å samma dag som val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige för valdistriktet, skola de båda valen förrättas i samband med varandra sålunda, att röstberättigad, som äger utöva rösträtt vid båda valen, må kunna vid ett och samma tillfälle avgiva sin

Där på grund av beslut enligt förordningen om kommunalstyrelse på landet eller förordningen om kommunalstyrelse i stad val av landstingsmän å samma dag som val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige, skall valman beredas tillfälle att avgiva sin röst vid lands-

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

röst beträffande vardera av dem. I sådant fall bör, om sammanräkningen av de avgivna röstsedlarna skall verkställas av en och samma myndighet för båda valen, samma exemplar av röstlängden användas vid båda valen, med rätt dock för valförrättaren att använda särskilt exemplar för vardera valet. Skall sammanräkningen av de avgivna röstsedlarna för de båda valen verkställas av olika myndigheter, skall särskilt exemplar av röstlängden användas för vardera valet.

tingsmannavalet samtidigt med avgivande av röst vid det andra valet. Om sammanräkningen av rösterna vid landstingsmannavalet skall verkställas av annan myndighet än den, som skall verkställa sammanräkningen av rösterna vid det andra valet, skall särskilt exemplar av röstlängden användas för landstingsmannavalet.

10 §.

Valen av landstingsmän och suppleanter äro omedelbara och ske med slutna sedlar.

Vid valen skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken.

Å valsedels framsida må vara anbragt ordet »Landstingsmannaval» eller annan beteckning i ord för det slag av val sedeln avser.

Nederst å valsedels framsida må såsom valbeteckning vara anbragt ordet »Landstingsmannaval» eller annan beteckning i ord för ifrågavarande val.

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning). Ovanför partibeteckningen må förekomma en kartellbeteckning (beteckning i ord för två eller flera vid valet samverkande partier) och mellan partibeteckningen och namnen en fraktionsbeteckning (beteckning i ord för viss grupp av valmän eller viss meningsriktning inom partiet).

Valsedeln skall antingen upptaga namnen i en följd, det ena under det andra, eller ock avfattas på sätt formulär 1 vid denna lag utvisar.

Valsedeln skall upptaga namnen antingen i en följd, det ena under det andra, eller ock på sätt formulär 1 vid denna lag utvisar.

I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst dubbelt så många som det antal landstingsmän, vilka skola utses för valkretsen; skall endast en landstingsman utses för valkretsen, må dock valsedel innehålla tre namn.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Namnen gälla själva landstingsmannavalet samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av *suppleanter*.

I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst två namn utöver det antal landstingsmän valet avser. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva landstingsmannavalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av *suppleanter*. För suppleantvalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva landstingsmannavalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddans namn, titel eller yrke och hemvist, så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka åsyftas.

Ogill är valsedel:	Ogill är valsedel:
till vilken använts annat än vitt papper;	till vilken använts annat än vitt papper;
å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;	å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;
vilken saknar partibeteckning eller upptager sådan å annat ställe än ovanför namnen;	<i>vilken upptager valbeteckning å annat ställe än nederst å framsidan:</i>
vilken icke upptager något giltigt namn.	vilken saknar partibeteckning; <i>vilken upptager parti-, kartell- eller fraktionsbeteckning å annat ställe än ovanför namnen:</i> <i>vilken upptager flera än tre beteck- ningar ovanför namnen;</i> vilken icke upptager något giltigt namn.

Är något namn å valsedeln överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt.

Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av suppleant för landstingsman, flera än två, anses det eller de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. För val av suppleant särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva landstingsmannavalet, anses såsom obefintligt.

Har vid landstingsmannaval och val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige, vilka val förrättats i sam- *Befinnes valsedel, som avgivits vid landstingsmannaval förrättat å samma dag som kommunalfullmäktigeval, vara*

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

band med varandra, sedel, som tydligen är avsedd för det ena valet, inlagts i valkuvert, försett med beteckning för det andra valet, skall sedeln räknas till det val kuvertet angiver, såvida den upptager namn å någon vid detta val valbar person, men eljest vara ogill. Finnas vid dylik gemensam valförrättning hava i ett valkuvert inlagts två sedlar, av vilka den ena uppenbarligen avser fullmäktigvalet och den andra landstingsmannavalet, skall allenast den sedel räknas, som avser det val kuvertet angiver.

Finnas eljest i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

försedd med valbeteckning för kommunalfullmäktigval på sätt i förordningen om kommunalstyrelse på landet sägs, eller befinnes valsedel, som avgivits vid landstingsmannaval förrättat å samma dag som stadsfullmäktigval, vara försedd med valbeteckning för stadsfullmäktigval på sätt i förordningen om kommunalstyrelse i stad sägs, skall detta icke föranleda, att sedeln ogillas.

Finnas i ett valkuvert, som avlämnats vid landstingsmannaval förrättat å samma dag som val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige, två valsedlar, av vilka den ena är försedd med valbeteckning för landstingsmannaval och den andra med valbeteckning för det andra valet, skall allenast den förre sedeln räknas.

Finnas i ett valkuvert två likalydande valsedlar, skall allenast en sedel räknas.

Finnas i andra fall än nu sagts i ett valkuvert två valsedlar, eller finnas i ett valkuvert flera än två valsedlar, vare de alla ogilla.

11 §.

2 mom. Å landet skall, med avseende å valets förrättande, i övrigt iakttagas följande:

a) Valförrättare är i varje valdistrikt den valnämnd, som enligt lagen om val till riksdagen utses för val till riksdagens andra kammare.

b) Förrättningslokal och de tider på dagen, under vilka valförrättningen skall äga rum, bestämmas av valförrättaren med iakttagande av att valet skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen, samt att, där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom kommunen, uppehåll skall göras för den tid gudstjänsten pågår. Om valförrättarens beslut skall underrättelse meddelas länsstyrelsen före juli månads utgång det år valet äger rum.

c) Om valet utfärdar länsstyrelsen i god tid förut kungörelse, som uppläses i kyrkorna och införes i ortstidningar. I kungörelsen upptages an-

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
 proposition nr 107 föreslagna
 ändringar.)

(Utskottets förslag.)

talet landstingsmän, som skola väljas inom varje valkrets, och angivas noggrant för varje valdistrikt förrättningslokalen och tiden för valet.

d) Med iakttagande av vad i 5 § är stadgat om rösträtt gäller beträffande rösträttens utövning vad om kommunalfullmäktigval är föreskrivet.

e) Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid förrättningen skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas för det ändamål, varom här nedan förmäles. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt ordet »Landstingsmannaval» eller annan beteckning i ord för det slag av val kuvertet avser. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Vid förrättningen skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas för det ändamål, varom här nedan förmäles. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt valbeteckning för landstingsmannaval. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden. Till varje valman utlämnas ett valkuvert.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försett med ovan omförmälda beteck-

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försett med vederbörlig valbeteckning

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

ning för det slag av val kuvertet avser samt behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning att rösträtten begagnats. Valman, som gå grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äger att till biträde vid röstningen anlita den han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget. Lag samma vare om valkuvert, som icke är försett med ovan omförmälda beteckning för det slag av valkuvertet avser.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som äkta make är berättigad avlämna vid valförrättningen, är särskilt stadgat.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som, då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valet eller valet skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därtill, men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnorna och räknas oöppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Vid avfattande av protokollet bör till ledning tjäna formulär, som av Konungen fastställs. Valkuverten inläggas härefter i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två

samt behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äger att till biträde vid röstningen anlita den han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar vederbörlig valbeteckning eller stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnorna och räknas oöppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Vid avfattande av protokollet bör till ledning tjäna formulär, som av Konungen fastställs. Valkuverten inläggas härefter i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

närvarandes sigill och förses med påskrift om det val de inlagda valkuverten avse. De sålunda åsatta sigillen skola därefter i protokollet avtryckas. Därjämte skall i protokollet angivas antalet omslag, vari valkuverten inlagts.

Sker landstingsmannavalet i samband med val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige, räknas de öppnade kuverten för vardera valet för sig och göres anteckning om antalet avgivna kuvert beträffande landstingsmannavalet i dess valprotokoll och beträffande fullmäktigvalet i dess protokoll. Valkuverten för vardera valet inläggas i sitt eller sina särskilda omslag, som vederbörligen förseglas och förses med påskrift. Omslagssigillen avtryckas och antalet omslag angives beträffande fullmäktigvalet i dess valprotokoll och beträffande landstingsmannavalet i dess protokoll. I vardera valprotokollet antecknas dessutom, att valen skett i samband med varandra.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföranden insände därefter ofördröjligen till den myndighet, som har att sammanräkna de avgivna rösterna, dels det eller de förseglade omslag, vari valkuverten äro inlagda, dels ock valprotokollet och röstlängden. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

12 §.

5 mom. Länsstyrelse eller magistrat, som verkställt röstsammanräkning, åligger att översända avskrift av protokollet över förrättningen till landstingets expedition samt att utan lösen skyndsamt låta tillstålla var och en landstingsman och suppleant ett utdrag av detsamma i vad det den ene eller den andre rör; gällande detta protokollsutdrag såsom fullmakt för den valde. Magistraten skall ock inom tre dagar efter röstsammanräkningen till länsstyrelsen insända utdrag av protokollet över förrätt-

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

ningen, upptagande de personers namn och boningsort, som blivit till landstingsmän och suppleanter utsedda, med angivande tillika av den ordning, *i vilken de för varje särskild landstingsman valda suppleanterna blivit utsedda.*

Länsstyrelsen låter i länskungörelserna meddela underrättelse om samtliga valens utgång.

13 §.

Vid förrättning för rösternas sammanräknande skall förfaras på följande sätt:

1 mom. a) Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseende av stadgat antal landstingsmän är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan de namn å partiets valsedlar, vilka, enligt vad i 10 § sägs, avse själva landstingsmannavalet.

1 mom. Valsedlarna ordnas efter väljarbeteckning, som i 10 § fjärde stycket sägs, sålunda, att valsedlar med samma första beteckning sammanföras i särskilda grupper (A-grupper).

Förekomma inom A-grupp valsedlar med en andra beteckning, ordnas A-gruppens sedlar efter sådan beteckning (B-grupper). Till A-gruppen hörande sedlar med endast en beteckning anses tillhöra en särskild B-grupp.

Förekomma inom B-grupp valsedlar med en tredje beteckning, ordnas B-gruppens sedlar efter sådan beteckning (C-grupper). Till B-gruppen hörande sedlar med endast två beteckningar anses tillhöra en särskild C-grupp.

2 mom. a) För varje C-grupp bestämmas i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å C-gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i 10 § sägs, avse själva landstingsmannavalet.

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

b) Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

Partiets valsedlar ordnas i grupper

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

b) Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

C-gruppens valsedlar ordnas i namn-

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

så, att sedlar med samma första namn bilda en grupp.

Valsedlarna inom varje grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på gruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

c) Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya grupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en grupp; däremot bibehållas övriga befintliga grupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den grupp eller sammanlagda rösttalet för de grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles nam-

grupper så, att sedlar med samma första namn bilda en *namngrupp*.

Valsedlarna inom varje *namngrupp* räknas, och deras antal utgör *namn*-gruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på *namngruppens* valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

c) Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de *namn*grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya *namn*grupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en *namn*grupp; däremot bibehållas övriga befintliga *namn*grupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad *namn*grupp räknas, och deras antal utgör *namn*gruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den *namn*grupp eller sammanlagda rösttalet för de *namn*grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke *namn*grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

nets jämförelsetal genom att dela dess rösttal med det tal, som motsvarar den del, gruppen tagit i besättandet av plats eller platser, som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda, att gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

d) Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till antalet. Höjning av den sista decimalsiffran må ej äga rum.

jämförelsetal genom att dela dess rösttal med det tal, som motsvarar den del, *namn*gruppen tagit i besättandet av plats eller platser, som utdelats (*namn*gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera *namn*grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa *namn*gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en *namn*grupp beräknas sålunda, att *namn*gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före *namn*gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

d) Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till antalet. Höjning av den sista decimalsiffran må ej äga rum.

3 mom. För varje B-grupp bestämes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å B-gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i 10 § sägs, avse själva landstingsmannavalet. Därvid anses namnen å varje C-grupps valsedlar förekomma i den jämlikt 2 mom. bestämda ordning och tillämpas i övrigt de i nämnda mom. angivna grunder.

4 mom. För varje A-grupp bestämes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å A-gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i 10 § sägs, avse själva landstingsmannavalet. Därvid anses namnen å varje B-grupps valsedlar förekomma i den jämlikt 3 mom. bestämda ordning och tillämpas i övrigt de i 2 mom. angivna grunder.

(Gällande lydelse med de i Kongl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

2 mom. a) Skola två eller flera landstingsmannaplatser besättas, fördelas de mellan de olika partierna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas det parti, vilket för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit ett parti tilldelad, besättes genast så, att partiets första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom partiet, partiets andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, partiets tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från ett eller flera andra partier.

Jämförelsetalet är lika med partiets rösttal, så länge partiet ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att partiets rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av partiet tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två partier, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre partier, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har ett parti redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å partiets valsedlar, varde det från vidare jämförelse uteslutet.

5 mom. a) Skola två eller flera landstingsmannaplatser besättas, fördelas de mellan de olika *A-grupperna* sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas *den A-grupp, vilken* för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit *en A-grupp* tilldelad, besättes genast så, att *A-gruppens* första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom *A-gruppen*, *A-gruppens* andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, *A-gruppens* tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från *en* eller flera andra *A-grupper*.

Jämförelsetalet är lika med *A-gruppens* rösttal, så länge *A-gruppen* ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att *A-gruppens* rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av *A-gruppen* tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två *A-grupper*, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre *A-grupper*, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har *en A-grupp* redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å *A-gruppens* valsedlar, varde *den* från vidare jämförelse utesluten.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

b) Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom det parti, som enligt vad ovan under a) sägs, har största jämförelsetalet.

3 mom. Sedan valet av landstingsmän blivit avslutat, skola suppleanter utses sålunda, att för landstingsman, vald för parti, som endast tilldelats en plats, företagas två nya sammanräkningar inom detta parti, samt att för varje annan landstingsman *företagas så många nya sammanräkningar inom det parti, för vilket han blivit vald, som partiet erhållit platser*. Har landstingsman fått sig tillerkänd plats från flera partier, anses han vald för det parti, från vilket plats först tilldelades honom.

Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för landstingsmannens namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till landstingsman *eller till suppleant för den landstingsman, sammanräkningen avser*, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den ifrågasvarande landstingsmannens särskilt upptagna suppleantnamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva landstingsmannavalet, som står främst å *sedeln*, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga suppleantnamnen å *sedeln*. Den, som erhållit

b) Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom *den A-grupp*, som enligt vad ovan under a) sägs, har största jämförelsetalet.

6 mom. Sedan valet av landstingsmän blivit avslutat, skola suppleanter utses sålunda, att för landstingsman, vald för *sådan A-grupp*, som endast tilldelats en plats, företagas två nya sammanräkningar inom *denna A-grupp*, samt att för varje annan landstingsman *företagas så många nya sammanräkningar inom den A-grupp, för vilken han blivit vald, som A-gruppen erhållit platser*. Har landstingsman fått sig tillerkänd plats från flera *A-grupper*, anses han vald för *den A-grupp*, från *vilken* plats först tilldelades honom.

Vid *varje sammanräkning* tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka *upptaga landstingsmannens namn och på grund därav gällde för detta namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen inom A-gruppen*. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till landstingsman *eller till suppleant för den landstingsman, sammanräkningen avser*, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den ifrågasvarande landstingsmannens särskilt upptagna suppleantnamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva landstingsmannavalet, som står främst å *sedeln*, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga suppleant-

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

högsta rösttalet, är vald till suppleant för den landstingsman, sammanräkningen avser.

namnen å sedeln. Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant för den landstingsman, sammanräkningen avser.

De för varje särskild landstingsman valda suppleanterna intaga plats i den ordning, i vilken de blivit utsedda.

4 mom. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

7 mom. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

5 mom. Hava landstingsmän icke blivit till föreskrivet antal valda, skall, för utseende av felande antal landstingsmän jämte suppleanter, nytt val ofördröjligen anställas.

8 mom. Hava landstingsmän icke blivit till föreskrivet antal valda, skall, för utseende av felande antal landstingsmän jämte suppleanter, nytt val ofördröjligen anställas.

Äro landstingsmän men ej suppleanter valda till vederbörligt antal, skall vid valet bero.

Äro landstingsmän men ej suppleanter valda till vederbörligt antal, skall vid valet bero.

14 §.

Är någon missnöjd med valet, må han däröver hos Konungen anföra besvär; och skall han, vid förlust av talan, sist inom en månad efter den dag, då valet avslutats, ingiva sina till Konungen ställda besvär till länsstyrelsen, som genom kungörelse, vilken i en eller flera av ortens mest spridda tidningar införes, utsätter viss kort tid, inom vilken förklaring över besvären må avlämnas till länsstyrelsen, varjämte länsstyrelsen, om röstsammanräkningen verkstälts av magistrat, från denna infordrar de avgivna valseدلarna samt övriga valet rörande handlingar. Sedan den förklarings avgivande bestämda tid tilländagått, har länsstyrelsen att besvären jämte de förklaringar, som må hava inkommit, ävensom protokoll över valet, valseدلarna och övriga valet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända för att i regeringsrätten skyndsamt föredragas och avgöras.

Skiljes den valde från uppdraget, skall länsstyrelsen ofördröjligen under rättas. Länsstyrelsen låter sådan underrättelse i länskungörelserna införa samt inkallar, om icke i följd av besvär över valet annan person förklarats vara vald, till ordinarie landstingsman den närmast i ordningen varande suppleanten.

Förklaras hela valförrättningen olaglig, förordnar länsstyrelsen om ofördröjligt företagande av nytt val samt om tid och ställe för valet. I övrigt gäller vid det nya valet i tillämpliga delar vad här ovan är stadgat om de allmänna valen.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

21 §.

Avgår landstingsman under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, låter länsstyrelsen sådant i länskungörelserna införa och inkallar till ordinarie landstingsman *den närmast i ordningen varande suppleanten*.

Inträffar för landstingsman eller behörigen kallad suppleant sådant hinder, att han ej kan vid landstinget sig inställa, åligger det honom att därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen, som till tjänstgöring vid det landsting inkallar *den närmast i ordningen varande, till sådan tjänstgöring förut ej inkallade suppleanten*. Den, för vilken hinder uppkommit, åligger tillika att, så fort ske kan, till landstingets expedition insända skriftlig anmälan om det inträffade hindret och dess beskaffenhet.

Uppkommer för landstingsman eller suppleant, som inställt sig vid landstinget, sådant hinder, att han ej vidare kan tjänstgöra vid det landsting, skall han ofördröjligen anmäla hindret hos landstingets ordförande, å vilken det ankommer att skyndsamt underrätta länsstyrelsen. Det ankommer därefter på länsstyrelsen att ofördröjligen inkalla suppleant efter vad i *andra stycket* är sagt.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1926; dock att med avseende å inkallelse av dessförintan utsedd suppleant för landstingsman äldre lag skall tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1926: dock att med avseende å inkallelse av suppleant för dessförintan utsedd landstingsman äldre lag skall tillämpas.

Har val under år 1926 för viss kommun bestämts att äga rum å dag, då jämlikt denna lag val ej må äga rum, skall valet förrättas å dag, som i 9 § första stycket sägs, därest ej genom beslut i enlighet med denna lag före den 15 juli bestämmes, att valet skall äga rum å annan dag.

Formulär 1.

Formulär till valsedel vid landstingsmannaval att användas i visst fall enligt 10 § i lagen om landsting.

Plats för kartellbeteckning.	
Plats för partibeteckning.	
Plats för fraktionsbeteckning.	
Landstingsmannaval.	

Valsedelns storlek och antalet rum å sedeln må lämpas efter behovet.

Vänstra sidan är avsedd för landstingsmänna- och suppleantnamn; högra sidan är avsedd för särskilda suppleantnamn.

Såsom valbeteckning må nederst å valsedelns framsida vara anbragt annan beteckning i ord för ifrågavarande val än den ovan angivna. (Se 10 § tredje stycket).

Förslag

tiii

L a g

om ändrad lydelse av § 12 i lagen den 30 juni 1920 (nr 392) om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse.

Härigenom förordnas, att § 12 i lagen den 30 juni 1920 om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse skall erhålla följande ändrade lydelse:

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

§ 12.

Valsedel skall vara av vitt papper och utan kännetecken.

Å valsedels framsida må vara anbragt beteckning i ord för det slag av val sedeln avser, såsom »Kommunalfullmäktigval», »Stadsfullmäktigval» eller »Landstingsmannaval».

Ytterkuvert och innerkuvert skola vara av ogenomskinligt papper och försedda med ändamålsbeteckning samt, vad varje särskilt slag angår, lika till storlek och beskaffenhet.

Om valsedel gäller vad i förordningarna om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad och om kommunalstyrelse i Stockholm samt i lagen om landsting för varje fall stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1926.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1926.

Förslag till Lag

om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 20 maj 1921 (nr 252) med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän.

Härigenom förordnas, att 7 § i lagen den 20 maj 1921 med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän skall erhålla följande ändrade lydelse:

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

7 §.

Vad i gällande lag föreskrives om de tider på dagen, under vilka valförrättning, som ovan omförmäls, skall minst fortgå, skall äga tillämpning med avseende å var och en av de dagar, å vilka enligt 1—4 §§ förrättning, som där avses, kommer att äga rum.

Å var särskild valdag skola, sedan valmännen avlämnat sina röster, valkuverten uttagas ur valurnan och öppnade räknas. Sedan därefter i det protokoll, som skall vid förrättningen föras, antecknats antalet valkuvert, inläggas dessa i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill och förses med påskrift om det val de inlagda valkuverten avse. De sålunda åsatta sigillen skola därefter i protokollet avtryckas. Därjämte skall i protokollet antecknas antalet omslag, vari valkuverten inlagts.

Å var särskild valdag skola, sedan valmännen avlämnat sina röster, valkuverten uttagas ur valurnan och öppnade räknas. Sedan därefter i det protokoll, som skall vid förrättningen föras, antecknats antalet valkuvert, inläggas dessa i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill och förses med påskrift angivande valet. De sålunda åsatta sigillen skola därefter i protokollet avtryckas. Därjämte skall i protokollet antecknas antalet omslag, vari valkuverten inlagts. Där val av kommunalfullmäktige förrättas samtidigt med landstingsmannaval, skall dessutom anteckning om detta förhållande göras i protokollet för vardera valet.

Sker val av kommunalfullmäktige i samband med landstingsmannaval för valdistriktet, räknas de öppnade kuverten för vardera valet för sig och göres anteckning om antalet avgivna kuvert beträffande fullmäktigvalet i dess valprotokoll och beträffande landstingsmannavalet i dess protokoll. Valkuverten för vardera valet inläggas i

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

sitt eller sina särskilda omslag, som vederbörligen förseglas och förses med påskrift. Omslagssigillen avtryckas och antalet omslag anges beträffande fullmäktigvalet i dess valprotokoll och beträffande landstingsmannavalet i dess protokoll. I vartdera valprotokollet antecknas dessutom, att valen skett i samband med varandra.

Sedan valprotokollet för dagen upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen för dagen.

För varje förrättningsdag insände ordföranden ofördröjligen till Konungens befälningshavande det eller de förseglade omslag, vari valkuverten inlagts.

Samtidigt med omslag, innehållande valkuvert för sista förrättningsdagen, insände ordföranden samtliga protokoll för valet samt röstlängden.

Varje försändelse skall, om allmänna posten därvid anlitas, assureras.

---

*Denna lag träder i kraft den 1
maj 1926.*

*Denna lag träder i kraft den 1
juni 1926.*

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 4, 5, 9 och 11 §§ i lagen den 26 november 1920
(nr 796) om val till riksdagen.

Härigenom förordnas, att 4, 5, 9 och 11 §§ i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 108 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

4 §.

Vid val av elektorer skall den för val av stadsfullmäktige gällande röstlängden ligga till grund; och ankomme på Konungen att i fråga om sådan längd meddela de särskilda föreskrifter, som erfordras för iakttagande av vad i riksdagsordningen stadgats om viss särskild ålder som villkor för rösträtt vid elektorsval.

Val av elektorer förrättas i samband med val av stadsfullmäktige sålunda att röstberättigad, som äger utöva rösträtt vid båda valen, må kunna vid ett och samma tillfälle avgiva sin röst beträffande vardera av dem.

Val av elektorer förrättas i varje stadsfullmäktigvalkrets å samma dag som val av stadsfullmäktige, varvid iakttages, att valman beredes tillfälle att avgiva sin röst vid elektorsvalet samtidigt med avgivande av röst vid stadsfullmäktigvalet.

Om utövande av rösträtt äge i övrigt tillämpning vad i sådant hänseende gäller i fråga om val till stadsfullmäktige.

I fråga om valsättet och valsedels giltighet skall vad om val till stadsfullmäktige gäller äga motsvarande tillämpning, varvid de särskilda bestämmelser, som gälla för det fall att stadsfullmäktigval och landstingsmannaval förrättas i samband med varandra, skola äga giltighet. Å valkuvertet skall vara tydligt anbragt ordet »Elektorsval» eller annan beteckning i ord för det slag av val kuvertet avser. Sådan beteckning må ock vara anbragt å valsedels framsida.

I fråga om valsättet och valsedels giltighet skall vad om val till stadsfullmäktige gäller äga motsvarande tillämpning, med iakttagande därunder, att i stället för valbeteckning för stadsfullmäktigval såsom valbeteckning användes ordet »Elektorsval» eller annan beteckning i ord för ifrågakommande val.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 108 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Kostnaderna för valets kungörande ävensom utgifter för de för valet erforderliga kuvert, blanketter och stämplars skola gäldas av den kommun, för vilken valet äger rum, eller, där sådant i motsvarande hänseende är stadgat beträffande val till stadsfullmäktige, av statsverket.

5 §.

Rösterna sammanräknas på sätt för val av stadsfullmäktige är stadgat.

Sedan valet av elektorer blivit avslutat, skola suppleanter utses sålunda, att för elektor, vald för parti, som endast tilldelats en plats, företagas två nya sammanräkningar inom detta parti samt att för varje annan elektor företagas så många nya sammanräkningar inom det parti, för vilket han blivit vald, som partiet erhållit platser. Har elektor fått sig tillerkänd plats från flera partier, anses han vald för det parti, från vilket plats först tilldelades honom.

Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för elektorns namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit utsedd till elektor eller till suppleant för den elektor, sammanräkningen avser, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den ifrågavarande elektorn särskilt upptagna suppleantnamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva elektorsvalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga suppleantnamnen å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet,

Sedan valet av elektorer blivit avslutat, skola suppleanter utses sålunda, att för elektor, vald för *A-grupp*, som endast tilldelats en plats, företagas två nya sammanräkningar inom denna *A-grupp* samt att för varje annan elektor företagas så många nya sammanräkningar inom den *A-grupp*, för vilken han blivit vald, som *A-gruppen* erhållit platser. Har elektor fått sig tillerkänd plats från flera *A-grupper*, anses han vald för den *A-grupp*, från vilken plats först tilldelades honom.

Vid varje sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga elektorns namn och på grund därav gällde för detta namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen inom *A-gruppen*. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit utsedd till elektor eller till suppleant för den elektor, sammanräkningen avser, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den ifrågavarande elektorn särskilt upptagna suppleantnamnen, eller om sådant namn ej finnes, det namn för själva elektorsvalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga suppleantnamnen å

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 108 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

är vald till suppleant för den elektor.
sammanräkningen avser.

sedeln. Den, som erhållit högsta röst-
talet, är vald till suppleant för den
elektor, sammanräkningen avser.

De för varje särskild elektor valda
suppleanterna intaga plats i den ord-
ning, i vilken de blivit utsedda.

9 §.

Underrättelse, som i 8 § sägs, kungör magistraten och inkallar, om icke
i följd av besvär över valet annan person förklaras vara vald, till ordi-
narie elektor den närmast i ordningen varande suppleanten.

Förklaras hela valförrättningen olaglig, föranstaltar magistraten om oför-
dröjligt företagande av nytt val. Vid det nya valet lärer i tillämpliga
delar till efterrättelse vad ovan om elektorsval stadgats.

11 §.

Avgår elektor under den för honom bestämda tjänsgöringstiden, till-
kännagiver magistraten sådant i den ordning, vari meddelanden från magis-
traten pläga kungöras, och inkallar till ordinarie elektor den närmast i
ordningen varande suppleanten.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1926; dock att med arseende å in-
1926; dock att med arseende å in-
kallelse av suppleant för dessförinnan utsedd elektor äldre lag skall tillämpas.
kallelse av suppleant för dessförinnan utsedd elektor äldre lag skall tillämpas.

Stockholm den 11 maj 1926.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. VON GEIJER.

Närvarande: Herrar von Geijer, Strömberg, David Bergström, Adolf Dahl, Renter-
skiöld, G. W. Hansson, Stendahl, Leander, Larsén, A. W. Johansson, Sävström,
Magnusson i Tumhult*, Karlsson i Vadstena, Sjöström, Forssell, Fast, Svensson i
Grönvik, Almqvist i Göteborg*, Jensen och Hansson i Bäck.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Strömberg, G. W. Hansson, Larsén, Sävström, Karlsson* i Vadstena, *Sjöström, Fast* och *Jensen*, vilka ansett att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

Förevarande av utskottet — — — — — (= utskottet) — — — — — föreslagit ordet »valbeteckning» och i anslutning härtill föreslagit omformulering av lagtexten i åtskilliga punkter.

De i sammanhang härmed stående bestämmelser, som avse att förebygga onödiga kassationer, synas — — — — — (= utskottet) — — — — — suppleanterna skola intaga plats i den ordning, i vilken de blivit utsedda.

Kartell- och
fraktions-
beteckning.

Förevarande motioners syftemål synes bland annat vara att åstadkomma samverkan mellan olika politiska partier för att därigenom vinna rättvisare mandatfördelning vid landstings- och kommunalvalen. Frågan om rättvisare mandatfördelning vid allmänna val har vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Redan införandet av det proportionella valsättet innebar en radikal förskjutning i denna riktning. Riksdagen har sedermera vid olika tillfällen vidtagit sådana förändringar i valsättet, vilka avsågo att främja samma syfte. Genom beslut vid 1921 års riksdag genomfördes ett nytt sammanräkningsförfarande samt utvidgning av valkretsarna vid val till riksdagens andra kammare. Detta sammanräkningsförfarande har senare fått tillämpning även vid val av landstingsmän, stads- och kommunalfullmäktige samt elektor för utseende av ledamöter till riksdagens första kammare. Landstingsområdena hava ävenledes uppdelats i större valkretsar.

Ehuru således ett flertal åtgärder i utjämnings syfte genomförts, framlades vid 1924 års riksdag en kungl. proposition med förslag till underparti- och fraktionsbeteckning vid val till riksdagens andra kammare. Konstitutionsutskottet, som vid 1922 och 1923 års riksdagar avstyrkt liknande motionsvis framförda förslag, tillstyrkte Kungl. Maj:ts proposition, vilken ehuru med ringa majoritet av riksdagen bifölls. De nya bestämmelserna tillämpades vid valen samma höst men förmäde ej åstadkomma ett valutslag, proportionellt sett riktigare än valresultatet av år 1921.

De föreliggande motionerna synas även avse att bereda större möjlighet för olika meningsriktningar inom respektive partier att göra sig gällande. Möjlighet till samgående mellan olika meningsgrupper inom respektive partier förefinnes nedan i nuvarande lagbestämmelser i den mån dessa intressen kunna anses berättigade.

De fördelar som möjligen kunde vinnas genom bifall till föreliggande motioner skulle endast kunna ernås genom uppoffrandet av andra värden. Ju mera valmaskineriet mekaniseras, ju mera ökas valledan och upp-

kommer risk för att samhörigheten mellan den valde och väljarna minskas. Redan nu är det proportionella valsättet så pass tillkrånglat, att väljarna kommit i ett visst beroende av partiernas valledningar. Då det visat sig att införandet av underparti- och fraktionsbeteckningar vid val till riksdagens andra kammare öppnat stora möjligheter för olika slag av valmanipulationer, måste dessa möjligheter bliva ännu större, då de införas på ett begränsat område. Genom en sådan valanordning skulle de små och av personlig egoism färgade synpunkterna kunna mobiliseras gentemot samhällets berättigade intressen.

Metodens införande även vid de kommunala valen skulle komma att ge dessa en starkare politisk färg än som hittills ägt rum. En sådan utveckling har icke ansetts önskvärd och skulle knappast gagna ett samhälles förvaltning.

Om motionerna skulle av riksdagen bifallas, måste officiella valförberedelser förr eller senare införas för reglerande av ett så invecklat förbundsförfarande. Detta skulle dock innebära en sådan ytterligare komplicering av valförfarandet, att utskottet icke skulle vilja utan tvingande skäl förorda dess införande.

Enligt utskottets uppfattning förefinnes ute i landet ingen som helst opinion, som framtvingar eller berättigar till vidtagandet av de åtgärder, som i motionerna föreslås. Detta är dock en angelägenhet, som på det intimaste berör medborgarne i egenskap av väljare och därför icke bör genomföras utan bärande opinion.

Härtill kommer, att icke oväsentliga förberedelser till höstens val redan företagits, som skulle i viss mån rubbas, om motionerna nu skulle av riksdagen bifallas. Utskottet kan icke finna det tillrädligt, att nu, då andra icke oväsentliga nyheter i valförfarandet äro avsedda att träda i tillämpning vid höstens val, ytterligare komplicera desamma genom införande av de anordningar, som i motionerna föreslås.

Utskottet kan således ej förorda bifall till någon av de förevarande motionerna.

Bifall till motionerna I: 35, II: 81, I: 36 och II: 82 skulle även betinga vissa förändringar i sammanräkningsförfarandet vid såväl landstings- som kommunalvalen, liksom för åvägbringandet av enhetlighet mellan landstings- och kommunalvalen samt riksdagsmannavalen motsvarande förändringar i vallagen vore påkallade.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen med förklaring, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat i oförändrat skick bifallas, samt med avslag å motionerna I: 35, 36 och 65 samt II: 81 och 82 mätte för sin del antaga följande

Förslag

till

L a g

**om ändrad lydelse av §§ 29 och 80 i förordningen den 21 mars 1862
(nr 13) om kommunalstyrelse på landet.**

Häri genom förordnas, att §§ 29 och 80 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.) *(Utskottets förslag.)*

§ 29.

Mom. 1. För val av kommunalfullmäktige skall kommun med mer än 10,000 invånare indelas i valkretsar.

Vid valkretsindelningen iakttages, att varje krets kommer att utse minst tio högst tjugu kommunalfullmäktige efter den beräkningsgrund, att i allmänhet en kommunalfullmäktig utses för varje tal, motsvarande det som erhålles, då kommunens mantalsskrivna folkmängd delas med antalet fullmäktige för hela kommunen; att delar av samma by eller hemman ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valkretsar; att varje valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje samt att antalet fullmäktige för hela kommunen varder, i den mån utan olägenhet kan ske, lika fördelat på de särskilda valkretsarna.

Indelningen i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets bestämmes, efter därom av kommunalnämnden uppgjort förslag, av kommunalstämma.

Beslut om sådan indelning skall fattas senast två månader före ingången av det år, under vilket beslutet är avsett att träda i tillämpning. Om beslutet skall Konungens befallningshavande ofördröjligen underrättas.

Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Mom. 2. Kommun, som icke är delad i valkretsar på sätt i mom. 1 sägs, ävensom valkrets bilda var för sig ett valdistrikt, där icke på grund av bestämmelserna i lagen om val till riksdagen del av kommunen eller av valkretsen utgör valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, i vilket fall sådan del bildar eget valdistrikt jämväl vid kommunalfullmäktigval.

Enligt lagen om val till riksdagen meddelat beslut om distriktsindelning skall, där det icke på anförda besvär undanröjts, träda i tillämpning

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

beträffande kommunalfullmäktigval, som förrättas enligt den under näst-påföljande år upprättade röstlängden.

Mom. 3. Äro i kommun flera valdistrikt, äger röstberättigad utöva valrätt allenast vid valförrättning för det valdistrikt, där han är mantals-skriven.

Mom. 4. Val av kommunalfullmäktige förrättas för varje valdistrikt inför den valnämnd, som enligt lagen om val till riksdagen utses för val till riksdagens andra kammare.

Valen skola förrättas under tiden från och med den 16 september till och med den 20 oktober; dock att, om landstingsmannaval för distriktet äger rum å tidigare dag än den 16 september, som valdag må bestämmas dagen för landstingsmannavalet. Valdag bestämmas det år valet skall förrättas av kommunalfullmäktige eller, där sådana icke finnas, av kommunalstämma.

Valen skola förrättas under tiden från och med den 13 september till och med den 20 oktober. Valdag bestämmas det år valet skall förrättas av kommunalfullmäktige eller, där sådana icke finnas, av kommunalstämma, med iakttagande därav, att beslut, varigenom valet bestämmas till dagen för landstingsmannaval i valdistriktet, skall vara fattat före den 15 juli.

Där val av kommunalfullmäktige äger rum å samma dag som landstingsmannaval för valdistriktet, skola de båda valen förrättas i samband med varandra sålunda, att röstberättigad, som äger utöva rösträtt vid båda valen, må kunna vid ett och samma tillfälle avgiva sin röst beträffande vardera av dem.

Val skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen. Där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom kommunen, göres uppehåll för den tid, gudstjänsten pågår. I kungörelse om valförrättning skall tiden för valet noggrant angivas. Sådan kungörelse utfärdas för varje valdistrikt av valnämndens ordförande i den ordning, som för kallelse till kommunalstämma stadgas.

Vid valet skall gälla till efterrättelse den enligt § 14 upprättade röstlängd eller del av röstlängd.

Där val av kommunalfullmäktige och landstingsmannaval för valdistriktet förrättas i samband med varandra, bör samma exemplar av röstlängden

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

användas vid båda valen, med rätt
dock för valförrättaren att använda
särskilt exemplar för vardera valet.

Vid val av kommunalfullmäktige må röstägande icke utan personlig inställelse inför valförrättaren utöva rösträtt i annat fall eller i annan ordning än i särskild lag stadgas.

*Där val av kommunalfullmäktige
förrättas å samma dag som landstings-
mannaval, skall valman, som äger ut-
öva rösträtt vid båda valen, beredas
tillfälle att avgiva sin röst vid kom-
munalfullmäktigvalet samtidigt med av-
givande av röst vid landstingsmanna-
valet.*

Mom. 5. Valet sker med slutna sedlar. Därvid skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken.

Å valsedels framsida må vara an- Å valsedels framsida må såsom val-
bragt ordet »Kommunalfullmäktigval» beteckning vara anbragt ordet »Kom-
eller annan beteckning i ord för det munalfullmäktigval» eller annan be-
slag av val sedeln avser. teckning i ord för ifrågavarande val.

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Valsedeln skall antingen upptaga namnen i en följd, det ena under det andra, eller ock avfattas på sätt formulär 1 vid denna förordning utvisar.

I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst dubbelt så många som det antal kommunalfullmäktige valet avser. Namnen gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig.

I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst två namn utöver det antal fullmäktige valet avser. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig. För efterträdarevalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva fullmäktigvalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddans namn, titel eller yrke och hemvist så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka åsyftas.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken saknar partibeteckning eller upptager sådan å annat ställe än ovanför namnen;

vilken icke upptager något giltigt namn.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn, än ovan är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av efterträdare åt kommunalfullmäktig, flera än två, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga. För val av efterträdare särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva fullmäktigvalet, anses såsom obefintligt.

Har vid kommunalfullmäktigval och landstingsmannaval, vilka förrättats i samband med varandra, sedel som tydligen är avsedd för det ena valet inlagts i valkuvert, försett med beteckning för det andra valet, skall sedeln räknas till det val kuvertet angiver, såvida den upptager namn å någon vid detta val valbar person, men eljest vara ogill. Finnas vid dylik gemensam valförrättning hava i ett valkuvert inlagts två sedlar, av vilka den ena uppenbarligen avser fullmäktigvalet och den andra landstingsmannavalet, skall allenast den sedel räknas, som avser det val kuvertet angiver.

Finnas eljest i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Befinnes valsedel, som argivits vid kommunalfullmäktigval förrättat å samma dag som landstingsmannaval, vara försedd med valbeteckning för landstingsmannaval på sätt i lagen om landsting sägs, skall detta icke förändra, att sedeln ogillas.

Finnas i ett valkuvert, som avlämnats vid kommunalfullmäktigval förrättat å samma dag som landstingsmannaval, två valsedlar, av vilka den ena är försedd med valbeteckning för kommunalfullmäktigval och den andra med valbeteckning för landstingsmannaval, skall allenast den förra sedeln räknas.

Finnas i ett valkuvert två likalydande valsedlar, skall allenast en sedel räknas.

Finnas i andra fall än nu sagts i ett valkuvert två valsedlar, eller finnas i ett valkuvert flera än två valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 6. Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillätas inom vallokalen.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Vid förrättningen skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt ordet »Kommunalfullmäktigval» eller annan beteckning i ord för det slag av val kuvertet avser. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Vid förrättningen skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt valbeteckning för kommunalfullmäktigval. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur de anmäla sig hos ord föranden. Till varje valman utlämnas ett valkuvert.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av oförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försett med ovan oförmälda beteckning för det slag av val kuvertet avser samt behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang

Valmannen har att vid någon av oförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försett med vederbörlig valbeteckning samt behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

den, vars rösträtt utövats, göres anteckning att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget. *Lag samme vare om valkuvert, som icke är försett med ovan omförmälda beteckning för det slag av valkuvertet avser.*

Valkuvert, som saknar *vederbörlig valbeteckning* eller stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget.

Om behandlingen av valsefelsförändelse, som äkta make är berättigad avlämna vid valförrättningen, är särskilt stadgat.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillerna äro obrutna.

De valmän, som, då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valet eller då valet skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därtill men ej då hunnit deltaga i valet, äge rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valseklar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valseklar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas oöppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Vid avfattande av protokollet bör till ledning tjäna formulär, som av Konungen fastställas. Valkuverten inläggas härefter i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill *och förses med påskrift om det val de inlagda valkuverten*

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas oöppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Vid avfattande av protokollet bör till ledning tjäna formulär, som av Konungen fastställas. Valkuverten inläggas härefter i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill *och förses med påskrift angivande valet.* De sålunda

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

avse. De sålunda åsatta sigillen skola
därefter i protokollet avtryckas. Där-
jämte skall i protokollet angivas anta-
let omslag, vari valkuverten inlagts.

Sker valet av kommunalfullmäktige
i samband med landstingsmannaval
för valdistriktet, räknas de öppnade
kuverten för vardera valet för sig och
göres anteckning om antalet avgivna
kuvert beträffande fullmäktigvalet i dess
valprotokoll och beträffande landstings-
mannavalet i dess protokoll. Valku-
verten för vardera valet inläggas i
sitt eller sina särskilda omslag, som
vederbörligen förseglas och förses med
påskrift. Omslagssigillen avtryckas och
antalet omslag angives beträffande full-
mäktigvalet i dess valprotokoll och be-
träffande landstingsmannavalet i dess
protokoll. I vardera valprotokollet
antecknas dessutom, att valen skett i
samband med varandra.

åsatta sigillen skola därefter i proto-
kollet avtryckas. Därjämte skall i
protokollet angivas antalet omslag,
vari valkuverten inlagts. Där valet
av kommunalfullmäktige förrättas å
samma dag som landstingsmannaval,
skall dessutom anteckning om detta
förhållande göras i protokollet.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföranden insände därefter ofördröjligen till Konungens befallningshavande dels det eller de förseglade omslag, vari valkuverten äro inlagda, dels ock valprotokollet och röstlängden. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

Mom. 7. Konungens befallningshavande skall vid offentlig förrättning, som skall äga rum så snart omständigheterna det medgiva, verkställa sammanräkning av de röster, vilka vid kommunalfullmäktigval inom länet avgivits. Om förrättningen utfärdad kungörelse, innehållande uppgift om den ordningsföljd, i vilken sammanräkningen, därest hinder icke möter, kommer att för de olika kommunerna företagas, skall senast sex dagar före förrättningens början uppläsas i dessa kommuners kyrkor.

Vid rösternas sammanräknande användas av Konungen fastställda blanketter med anvisningar, och låte Konungens befallningshavande vid förrättningen föra protokoll enligt formulär, som av Konungen fastställles.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som till Konungens befallningshavande inkommit, är särskilt stadgat.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Valens utgång kungöres omedelbart beträffande varje kommun genom uppläsning av protokollet. Med protokollets uppläsning är valet för den kommunen avslutat, varefter Konungens befallningshavande genast skall till vederbörande återställa den röstlängd, som för sammanräkningen insänts.

Samtliga valsedlar skola, särskilt för varje kommun, inläggas, de godkända och de underkända var för sig, i omslag, vilka, innan förrättningen, i vad den avser viss kommun, avslutas, förses med minst två närvarandes sigill. De sålunda inlagda valsedlarna skola förvaras intill utgången av den tid, för vilken valen gälla.

§ 80.

Mom. 1. Har Kungl. Maj:t förordnat, att ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer samt vad i hälsovårdsstadgan för riket föreskrives om stad skola lända till efterrättelse för område å landet, som ej utgör egen kommun, vare det område att anse såsom ett särskilt samhälle (municipalsamhälle), vars medlemmar äga att, oberoende av kommunen i övrigt, själva vårda sådana för samhället gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, som avses i nämnda författningar eller föränledas av dessas tillämpning inom samhället; och gälle i avseende härå om municipalsamhälle i tillämpliga delar vad i denna förordning är om kommun stadgat, med iakttagande därav att, i stället för kommunalstämma, kommunalfullmäktige och kommunalnämnd, motsvarande myndigheter inom municipalsamhälle skola benämnas municipalstämma, municipalfullmäktige och municipalnämnd, samt att, där municipalsamhälle ej utgör särskilt valdistrikt, municipalfullmäktige skola utses å municipalstämma, därvid stämmans ordförande och två av stämman utsedda personer tjänstgöra såsom valförrättare.

Val av municipalfullmäktige må icke äga rum å dag, då landstingsmannaval för samhället förrättas. Municipalfullmäktige eller, där sådana icke finnas, municipalstämma må däremot det år val skall förrättas kunna besluta, att municipalfullmäktigavalet skall äga rum å dag, då kommunalfullmäktigval förrättas i den kommun, varav municipalsamhället utgör del, dock icke för det fall att sistnämnda

Val av municipalfullmäktige må icke förrättas å samma dag som landstingsmannaval för samhället. Där kommunalfullmäktigval i den kommun, varav samhället utgör del, icke förrättas å samma dag som landstingsmannaval, må municipalfullmäktige eller, där sådana icke finnas, municipalstämma besluta, att municipalfullmäktigavalet skall äga rum å samma dag som kommunalfullmäktigavalet.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

val hålles i samband med landstingsmannaval.

Där val av municipalfullmäktige äger rum å samma dag som kommunalfullmäktigval och municipalsamhället utgör eget valdistrikt, skall med avseende å de båda valens förrättande i tillämpliga delar gälla vad i denna förordning är stadgat angående kommunalfullmäktigvals förrättande å samma dag som landstingsmannaval.

Mom. 2. Genom stadgandet i mom. 1 sker ej ändring vare sig i den medlem av municipalsamhälle tillkommande rätt att inom den kommun, samhället tillhör, deltaga i där förekommande överläggningar och beslut rörande angelägenheter av enahanda art som dem, vilka i sagda mom. avses, eller i hans skyldighet att lämna bidrag till utgifter, som av dylika beslut föranledas.

Mom. 3. Avser förordnande, varom mom. 1 sägs, allenast en eller flera av de i samma mom. omförmälda författningar, skola de i denna § meddelade bestämmelser lända till efterrättelse i fråga om sådana ärenden, som åsyftas i de författningar, förordnandet angår.

Mom. 4. Finnas i visst fall särskilda omständigheter påkalla undantag från de förut i denna paragraf givna stadganden eller nödvändigögra annan ordning för municipalsamhälles beslutande och beskattningsrätt, äge Kungl. Maj:t på framställning av Konungens befallningshavande, vederbörande kommun eller medlem av samhället att i ärendet förordna, efter som skäligt prövas.

Mom. 5. Vad i denna § är stadgat om municipalsamhälle gälle även om köping, som icke utgör egen kommun.

Där val av municipalfullmäktige förrättas å samma dag som kommunalfullmäktigval och samhället utgör särskilt valdistrikt, skall med avseende å de båda valens förrättande vad i denna förordning är stadgat angående kommunalfullmäktigvals förrättande å samma dag som landstingsmannaval äga motsvarande tillämpning.

Mom. 2. Genom stadgandet i mom. 1 första stycket sker ej ändring vare sig i den medlem av municipalsamhälle tillkommande rätt att inom den kommun, samhället tillhör, deltaga i där förekommande överläggningar och beslut rörande angelägenheter av enahanda art som dem, vilka i sagda mom. avses, eller i hans skyldighet att lämna bidrag till utgifter, som av dylika beslut föranledas.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

Denna lag träder i kraft den 1
maj 1926.

(Utskottets förslag.)

Denna lag träder i kraft den 1
juni 1926.

Är vid denna lags ikraftträdande
dag bestämd för val under år 1926 av
kommunalfullmäktige eller municipal-
fullmäktige, må likväl genom beslut i
enlighet med denna lag valet utsättas
till annan dag än den förut bestämda.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av §§ 14, 23, 24 och 31 i förordningen den 21 mars 1862 (nr 14) om kommunalstyrelse i stad.

Härigenom förordnas, att §§ 14, 23, 24 och 31 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse i stad skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

§ 14.

Mom. 1. Allmän rådstuga hålles inför magistraten å rådhuset eller å annan lokal, som magistraten för ändamålet bestämmer, och skola dess förhandlingar vara offentliga.

Mom. 2. Allmän rådstuga skall i stad, där stadsfullmäktige finnas, hållas de år, då fullmäktige böra väljas, under tiden från och med den 16 september till och med november månads utgång. Om landstingsmannaval för staden äger rum tidigare än den 16 september, må dock allmänna rådstugan hållas å dagen för nämnda val. I stad, där stadsfullmäktige icke finnas, skall allmän rådstuga hållas varje år uti maj månad, för att besluta i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning; samt uti december för bestämmande av stadens utgifts- och inkomststat enligt § 61 och för anställande av val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom för val av revisorer.

Mom. 2. Allmän rådstuga skall i stad, där stadsfullmäktige finnas, hållas de år, då fullmäktige böra väljas, under tiden från och med den 13 september till och med november månads utgång. I stad, där stadsfullmäktige icke finnas, skall allmän rådstuga hållas varje år uti maj månad, för att besluta i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning; samt uti december för bestämmande av stadens utgifts- och inkomststat enligt § 61 och för anställande av val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom för val av revisorer.

Den, vilken såsom ledamot av drätselkammare eller eljest är redovisningsskyldig till kommunen, må icke väljas till revisor av förvaltning, för vilken han har att redovisa, ej heller deltaga i val av revisor av sådan förvaltning eller i beslut i anledning av revisorerernas granskning av sagda förvaltning.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Mom. 3. Allmän rådstuga hålles ock, när Konungens befallningshavande därom förordnar, eller magistraten anser sådant nödigt.

§ 23.

Mom. 1. Stadsfullmäktige väljas ibland kommunens röstberättigade medlemmar enligt den röstgrund, som i denna förordning är stadgad. Där valen ske samfällt, verkställas de vid allmän rådstuga. Är staden indelad i valkretsar, verkställas valen å dagar, som magistraten särskilt för varje valkrets utsätter, samt enligt ordning i övrigt, som magistraten äger bestämma, *allt med iakttagande dock av vad här nedan i mom. 2 stadgas.*

Mom. 2. Val av stadsfullmäktige förrättas under tiden från och med den 16 september till och med november månads utgång å dag, som magistraten bestämmer; *dock må stadsfullmäktige eller, där sådana icke finnas, allmän rådstuga det år valet skall förrättas kunna besluta, att valet skall förrättas å dag, då landstingsmannaval för staden äger rum.*

Där val av stadsfullmäktige äger rum å samma dag som landstingsmannaval för staden, skola de båda valen förrättas i samband med varandra sålunda, att röstberättigad, som äger utöva rösträtt vid båda valen, må kunna vid ett och samma tillfälle avgiva sin röst beträffande vardera av dem.

Val skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen. Där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom staden, göres uppehåll för den tid, gudstjänsten pågår.

I kungörelsen om valet skall tiden för detsamma noggrant angivas.

§ 23.

Mom. 1. Stadsfullmäktige väljas ibland kommunens röstberättigade medlemmar enligt den röstgrund, som i denna förordning är stadgad. Där valen ske samfällt, verkställas de vid allmän rådstuga. Är staden indelad i valkretsar, verkställas valen *enligt ordning, som magistraten äger bestämma.*

Mom. 2. Val av stadsfullmäktige förrättas under tiden från och med den 13 september till och med november månads utgång. *Magistraten utsätter, där valen ske samfällt, dag för allmän rådstuga, vid vilken valen skola förrättas, samt, där staden är indelad i valkretsar, dag för val beträffande varje valkrets. Val må dock icke förrättas å samma dag som landstingsmannaval för staden, därest icke stadsfullmäktige, eller, där sådana icke finnas, allmän rådstuga, före den 15 juli det år valen skola förrättas. sådant beslutar, i vilket fall magistraten har att utsätta valen till den sålunda beslutade dagen.*

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Vid valet skall gälla till efterrättelse den enligt § 13 upprättade röstlängd eller del av röstlängd.

Där val av stadsfullmäktige och landstingsmannaval för staden förrättas i samband med varandra och sammanräkningen av de avgivna röstsedlarna skall verkställas av en och samma myndighet för båda valen, bör samma exemplar av röstlängden användas vid båda valen, med rätt dock för valförrättaren att använda särskilt exemplar för vardera valet. Skall sammanräkningen av de avgivna röstsedlarna för de båda valen verkställas av olika myndigheter, skall särskilt exemplar av röstlängden användas för vardera valet.

Där val av stadsfullmäktige förrättas å samma dag som landstingsmannaval för staden eller, på sätt i lagen om val till riksdagen sägs, å samma dag som val i valkretsen av elektor för utseende av ledamöter av riksdagens första kammare, skall valman, som äger utöva rösträtt vid båda valen, beredas tillfälle att avgiva sin röst vid stadsfullmäktigvalet samtidigt med avgivande av röst vid det andra valet. Om sammanräkningen av rösterna vid stadsfullmäktigvalet skall verkställas av annan myndighet än den, som skall verkställa sammanräkningen av rösterna vid det andra valet, skall särskilt exemplar av röstlängden användas för stadsfullmäktigvalet.

§ 24.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken.

Å valsedels framsida må vara anbragt ordet »Stadsfullmäktigval» eller annan beteckning i ord för det slag av val sedeln avser.

Å valsedels framsida må såsom valbeteckning vara anbragt ordet »Stadsfullmäktigval» eller annan beteckning i ord för ifrågavarande val.

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Valsedeln skall antingen upptaga namnen i en följd, det ena under det andra, eller ock avfattas på sätt formulär 1 vid denna förordning utvisar.

I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst dubbelt så många som det antal stadsfullmäktige valet avser. Namnen gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig.

I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst två namn utöver det antal fullmäktige valet avser. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

fullmäktig. För efterträdarevalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva fullmäktigvalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddas namn, titel eller yrke och hemvist så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka äsyftas.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken saknar partibeteckning eller upptager sådan å annat ställe än ovanför namnen;

vilken icke upptager något giltigt namn.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed äsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av efterträdare åt stadsfullmäktig, flera än två, anses det eller de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. För val av efterträdare särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva fullmäktigvalet, anses såsom obefintligt.

Har vid stadsfullmäktigval och lands-
tingsmannaval, vilka förrättats i sam-
band med varandra, sedel, som tyd-
ligen är avsedd för det ena valet, in-
lagts i valkuvert, försett med beteck-
ning för det andra valet, skall sedeln
räknas till det val kuvertet angiver,
såvida den upptager namn å någon
vid detta val valbar person, men eljest
vara ogill. Finnas vid dylik gemen-
sam valförrättning hava i ett valkuvert
inlagts två sedlar, av vilka den ena
uppenbarligen avser fullmäktigvalet och
den andra landstingsmannavalet, skall
allenast den sedel räknas, som avser
det val kuvertet angiver.

Finnas eljest i ett valkuvert två
eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Befinnes valsedel, som avgivits vid
stadsfullmäktigval förrättat å samma
dag som landstingsmannaval, vara för-
sedd med valbeteckning för landstings-
mannaval på sätt i lagen om landsting
sägs, eller befinnes valsedel, som av-
givits vid stadsfullmäktigval förrättat
å samma dag som val av elektoror för
utseende av ledamöter av riksdagens
första kammare, vara försedd med val-
beteckning för elektorsval på sätt i
lagen om val till riksdagen sägs, skall
detta icke föranleda, att sedeln ogillas.

Finnas i ett valkuvert, som av-
lämnats vid stadsfullmäktigval förrät-
tat å samma dag som landstings-
mannaval eller val av elektoror för
utseende av ledamöter av riksdagens
första kammare, två valsedlar, av vilka

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

den ena är försedd med valbeteckning för stadsfullmäktigval och den andra med valbeteckning för det andra valet, skall allenast den förra sedeln räknas.

Finnas i ett valkuvert två likalydande valsedlar, skall allenast en sedel räknas.

Finnas i andra fall än nu sagts i ett valkuvert två valsedlar, eller finnas i ett valkuvert flera än två valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 2. Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt ordet »Stadsfullmäktigval» eller annan beteckning i och för det slag av val kuvertet avser. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas: Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmäles. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt valbeteckning för stadsfullmäktigval. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur de anmäla sig hos ordföranden. Till varje valman utlämnas ett valkuvert.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar val-

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar val-

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

mannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försett med ovan omförmälda beteckning för det slag av val kuvertet avser samt behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

mannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försett med vederbörlig valbeteckning samt behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget. Lag samma vare om valkuvert, som icke är försett med ovan omförmälda beteckning för det slag av val kuvertet avser.

Valkuvert, som saknar vederbörlig valbeteckning eller stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som äkta make är berättigad avlämna vid valförrättningen, är särskilt stadgat.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillerna äro obrutna.

De valmän, som då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valet eller då valet skall sluta, äro tillstädas i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öpp-

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öpp-

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

nade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Där den slutliga sammanräkningen av de avgivna rösterna icke verkställles omedelbart efter det valkuverten på sätt nyss nämnts blivit räknade, skall röstsammanräkningen påbörjas inom sju dagar därefter, och skola i sådant fall valkuverten omedelbart efter det de räknats inläggas i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill, förses med påskrift om det val de inlagda valkuverten avse samt därefter läggas i säkert förvar. De sålunda åsatta sigillen skola i protokollet avtryckas. Därjämte skall i protokollet angivas antalet omslag, vari valkuverten inlagts.

Sker valet av stadsfullmäktige i samband med landstingsmannaval för staden, räknas de öppnade kuverten för vardera valet för sig och göres anteckning om antalet avgivna kuvert beträffande fullmäktigvalet i dess valprotokoll och beträffande landstingsmannavalet i dess protokoll. Valkuverten för vardera valet inläggas i sitt eller sina särskilda omslag, som vederbörligen förseglas och förses med påskrift. Omslagssigillen avtryckas och antalet omslag angives beträffande fullmäktigvalet i dess valprotokoll och beträffande landstingsmannavalet i dess protokoll. I vardera valprotokollet antecknas dessutom, att valen skett i samband med varandra.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som till magistraten inkommit, är särskilt stadgat.

nade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Där den slutliga sammanräkningen av de avgivna rösterna icke verkställles omedelbart efter det valkuverten på sätt nyss nämnts blivit räknade, skall röstsammanräkningen påbörjas inom sju dagar därefter, och skola i sådant fall valkuverten omedelbart efter det de räknats inläggas i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill, förses med påskrift angivande valet samt därefter läggas i säkert förvar. De sålunda åsatta sigillen skola i protokollet avtryckas. Därjämte skall i protokollet angivas antalet omslag, vari valkuverten inlagts. Där valet av stadsfullmäktige förrättas å samma dag som landstingsmannaval, skall dessutom anteckning om detta förhållande göras i protokollet.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

§ 31.

Stadsfullmäktige väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skett. I stad, där val sker första gången och icke äger rum under år, då allmänna val av stadsfullmäktige förrättas, skall valet dock icke avse längre tid än till utgången av det år, då sådana allmänna val nästa gång skola äga rum.

Har beslut fattats om ändring av fullmäktiges antal, må i anledning därav särskilt fullmäktigval icke företagas, utan skall staden, intill utgången av det år, då allmänna fullmäktigval nästa gång skola förrättas, företrädas av fullmäktige till det antal, som tidigare blivit bestämt. Lag samma vare, där ändring av fullmäktiges antal påkallas av folkmängdens ökning eller minskning.

Om val av stadsfullmäktige i anledning av ändring i kommunal indelning är särskilt stadgat.

---

*Denna lag träder i kraft den 1 maj
1926.*

*Denna lag träder i kraft den 1 juni
1926.*

*Är vid denna lags ikraftträdande
dag bestämd för val under år 1926
av stadsfullmäktige, må likväl genom
beslut i enlighet med denna lag valet
utsättas till annan dag än den förut
bestämda.*

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av §§ 8 och 10 i förordningen den 23 maj 1862
(nr 33) om kommunalstyrelse i Stockholm.

Härigenom förordnas, att §§ 8 och 10 i förordningen den 23 maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm skola erhålla följande ändrade lydelse:

*(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)*

(Utskottets förslag.)

§ 8.

Mom. 1. Den omständigheten, att endera av äkta makar är sin rösträtt förlustig, inverkar ej på den rösträtt, som må den andra maken lagligen tillkomma.

Mom. 2. Röstägande må ej utan personlig inställelse inför valförrättaren utöva rösträtt i annat fall eller i annan ordning, än som i särskild lag stadgas.

Mom. 3. Valet av stadsfullmäktige förrättas, på sätt i lagen om val till riksdagen sägs, å samma dag som val i valkretsen av elektor för utseende av ledamöter av riksdagens första kammare, varvid iakttages, att valman, som äger utöva rösträtt vid båda valen, beredes tillfälle att avgiva sin röst vid stadsfullmäktigvalet samtidigt med avgivande av röst vid elektorsvalet.

§ 10.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken.

Å valedels framsida må vara anbragt ordet »Stadsfullmäktigval» eller annan beteckning i ord för det slag fullmäktigval eller annan beteckning i ord för ifrågavarande val.

Å valedel skall ovanför namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Valsedeln skall antingen upptaga namnen i en följd, det ena under det andra, eller ock avfattas på sätt formulär 1 vid denna förordning utvisar.

I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst dubbelt så många som det antal stadsfullmäktige, valet avser. Namnen gälla själva fullmäktigvalen samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig.

I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst två namn utöver det antal fullmäktige, valet avser. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig. För efterträdarevalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva fullmäktigvalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddans namn, titel eller yrke och hemvist så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka åsyftas.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken saknar partibeteckning eller upptager sådan å annat ställe än ovanför namnen;

vilken icke upptager något giltigt namn.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av efterträdare åt stadsfullmäktige, flera än två, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga. För val av efterträdare särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva fullmäktigvalet, anses såsom obefintligt.

Har vid i samband med varandra hållna val av stadsfullmäktige och av riksdagens första kammare sedel, som tydliggen är avsedd för det ena valet, inlagts i valkuvert, försett med beteckning för det andra valet, skall sedeln räknas till det val kuvertet angiver,

Befinnes valsedel vara försedd med valbeteckning för elektorsval på sätt i lagen om val till riksdagen sägs, skall detta icke föranleda, att sedeln

ogillas. Finnas i ett valkuvert två valsedlar, av vilka den ena är försedd med valbeteckning för stadsfullmäktigval och

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

såvida den upptager namn å någon vid detta val valbar person, men eljest vara ogill. Finnas i ett valkuvert två sedlar, av vilka den ena uppenbartligen avser fullmäktigvalet och den andra elektorsvalet, skall allenast den sedel räknas, som avser det val kuvertet angiver.

Finnas eljest i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Mom. 2. Val skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen. Där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom staden, göres uppehåll för den tid, gudstjänsten pågår.

Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmåles. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt ordet »Stadsfullmäktigval» eller annan beteckning i ord för det slag av val kuvertet avser. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

den andra med valbeteckning för elektorsval, skall allenast den förra sedeln räknas.

Finnas i ett valkuvert två lika lydande valsedlar, skall allenast en sedel räknas.

Finnas i andra fall än nu sagts i ett valkuvert två valsedlar, eller finnas i ett valkuvert flera än två valsedlar, vare de alla ogilla.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas valmännen för det ändamål, varom här nedan förmåles. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt valbeteckning för stadsfullmäktigval. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande den valkrets, för vilken förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden. Till varje valman utlämnas ett valkuvert.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen, och åligger det valförrättaren att vaka över, att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försett med ovan omförmälda beteckning för det slag av val kuvertet avser samt behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget. Lag samma vare om valkuvert, som icke är försett med ovan omförmälda beteckning för det slag av val kuvertet avser.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som äkta make är berättigad avlämna vid valförrättningen, är särskilt stadgat.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som, då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valet eller valet skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill, men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning, de anmäla sig, avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen detsamma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om, att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försett med vederbörlig valbeteckning samt behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning, att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äge att till biträde vid röstningen anlita den, han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar vederbörlig valbeteckning eller stämpel eller är å utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Där den slutliga sammanräkningen av de avgivna rösterna icke verkställs omedelbart efter det valkuverten på sätt nyss nämnts blivit räknade, skall röstsammanräkningen påbörjas inom sju dagar därefter samt de avlämnade valkuverten under tiden på betryggande sätt förvaras.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som till magistraten inkommit, är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1
maj 1926.

Denna lag träder i kraft den 1
juni 1926.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 9 och 10 §§, 11 § 2 mom., 12 § 5 mom. samt 13, 14 och 21 §§ i lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting.

Härigenom förordnas, att 9 och 10 §§, 11 § 2 mom., 12 § 5 mom. samt 13, 14 och 21 §§ i lagen den 20 juni 1924 om landsting skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

9 §.

Val av landstingsmän skall förrättas tredje söndagen i september månad eller i stad, där magistraten så beslutar, närmast därförut infallande lördag.

Valet må dock utsättas till annan dag i september månad, därest samma år valet skall äga rum, på landet kommunalfullmäktige eller, där sådana icke finnas, kommunalstämma å ordinarie sammankomst i mars månad och i stad stadsfullmäktige eller, där sådana icke finnas, allmänna rådstugan å ordinarie sammankomst i maj månad sådant beslutar med minst två tredjedelar av de vid omröstningen deltagandes röster.

Valet må dock utsättas till annan dag *under tiden från och med den 13 till och med den 30 september*, därest samma år valet skall äga rum, på landet kommunalfullmäktige eller, där sådana icke finnas, kommunalstämma å ordinarie sammankomst i mars månad och i stad stadsfullmäktige eller, där sådana icke finnas, allmänna rådstugan å ordinarie sammankomst i maj månad sådant beslutar med minst två tredjedelar av de vid omröstningen deltagandes röster.

Beslutas, på sätt i denna paragraf sägs, annan dag än tredje söndagen i september, skall underättelse därom meddelas länsstyrelsen före juli månads utgång det år valet äger rum.

Där val av landstingsmän äger rum å samma dag som val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige för valdistriktet, skola de båda valen förrättas i samband med varandra sålunda, att röstberättigad, som äger utöva rösträtt vid båda valen, må kunna vid ett och samma tillfälle avgiva sin

Där på grund av beslut enligt förordningen om kommunalstyrelse på landet eller förordningen om kommunalstyrelse i stad val av landstingsmän förrättas å samma dag som val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige, skall valman beredas tillfälle att avgiva sin röst vid landstings-

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

röst beträffande vartdera av dem. I sådant fall bör, om sammanräkningen av de avgivna röstsedlarna skall verkställas av en och samma myndighet för båda valen, samma exemplar av röstlängden användas vid båda valen, med rätt dock för valförrättaren att använda särskilt exemplar för vartdera valet. Skall sammanräkningen av de avgivna röstsedlarna för de båda valen verkställas av olika myndigheter, skall särskilt exemplar av röstlängden användas för vartdera valet.

I mannavalet samtidigt med avgivande av röst vid det andra valet. Om sammanräkningen av rösterna vid landstingsmannavalet skall verkställas av annan myndighet än den, som skall verkställa sammanräkningen av rösterna vid det andra valet, skall särskilt exemplar av röstlängden användas för landstingsmannavalet.

10 §.

Valen av landstingsmän och suppleanter äro omedelbara och ske med slutna sedlar.

Vid valen skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken.

Å valsedels framsida må vara anbragt ordet »Landstingsmannaval» eller annan beteckning i ord för det slag av val sedeln avser.

Å valsedels framsida må såsom valbeteckning vara anbragt ordet »Landstingsmannaval» eller annan beteckning i ord för ifrågavarande val.

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Valsedeln skall antingen upptaga namnen i en följd, det ena under det andra, eller ock avfattas på sätt formulär 1 vid denna lag utvisar.

I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst dubbelt så många som det antal landstingsmän, vilka skola utses för valkretsen; skall endast en landstingsman utses för valkretsen, må dock valsedel innehålla tre namn. Namnen gälla själva landstingsmannavalet samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av *suppleanter*.

I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst två namn utöver det antal landstingsmän valet avser. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva landstingsmannavalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av *suppleanter*. För suppleantvalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva landstingsmannavalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddas namn,

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

titel eller yrke och hemvist, så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka åsyftas.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken saknar partibeteckning eller upptager sådan å annat ställe än ovanför namnen;

vilken icke upptager något giltigt namn.

Är något namn å valsedeln överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt.

Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av suppleant för landstingsman, flera än två, anses det eller de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. För val av suppleant särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva landstingsmannavalet, anses såsom obefintligt.

Har vid landstingsmannaval och val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige, vilka val förrättats i samband med varandra, sedel, som tydligen är avsedd för det ena valet, inlagts i valkuvert, försett med beteckning för det andra valet, skall sedeln räknas till det val kuvertet angiver, såvida den upptager namn å någon vid detta val valbar person, men eljest vara ogill. Finnas vid dylik gemensam valförrättning hava i ett valkuvert inlagts två sedlar, av vilka den ena uppenbarligen avser fullmäktigvalet och den andra landstingsmannavalet, skall allenast den sedel räknas, som avser det val kuvertet angiver.

Finnas eljest i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Befinnes valsedel, som argivits vid landstingsmannaval förrättat å samma dag som kommunalfullmäktigval, vara försedd med valbeteckning för kommunalfullmäktigval på sätt i förordningen om kommunalstyrelse på landet sägs, eller befinnes valsedel, som argivits vid landstingsmannaval förrättat å samma dag som stadsfullmäktigval, försedd med valbeteckning för stadsfullmäktigval på sätt i förordningen om kommunalstyrelse i stad sägs, skall detta icke föranleda, att sedeln ogillas.

Finnas i ett valkuvert, som avlämnats vid landstingsmannaval förrättat å samma dag som val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige, två valsedlar, av vilka den ena är försedd med valbeteckning för landstingsmannaval och den andra med valbeteckning för det andra valet, skall allenast den förra sedeln räknas.

Finnas i ett valkuvert två likalydande valsedlar, skall allenast en sedel räknas.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
 proposition nr 107 föreslagna
 ändringar.)

(Utskottets förslag.)

*Finnas i andra fall än nu sagts i
 ett valkuvert två valsedlar, eller finnas
 i ett valkuvert flera än två valsedlar,
 vare de alla ogilla.*

§ 11.

2 mom. Å landet skall, med avseende å valets förrättande, i övrigt iakttagas följande:

a) Valförrättare är i varje valdistrikt den valnämnd, som enligt lagen om val till riksdagen utses för val till riksdagens andra kammare.

b) Förrättningslokal och de tider på dagen, under vilka valförrättningen skall äga rum, bestämmas av valförrättaren med iakttagande av att valet skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen, samt att, där allmän gudstjänst å valdagen hålles inom kommunen, uppehåll skall göras för den tid gudstjänsten pågår. Om valförrättarens beslut skall underrättelse meddelas länsstyrelsen före juli månads utgång det år valet äger rum.

c) Om valet utfärdar länsstyrelsen i god tid förut kungörelse, som uppläses i kyrkorna och införes i ortstidningar. I kungörelsen upptages antalet landstingsmän, som skola väljas inom varje valkrets, och angivas noggrant för varje valdistrikt förrättningslokalen och tiden för valet.

d) Med iakttagande av vad i 5 § är stadgat om rösträtt gäller beträffande rösträttens utövning vad om kommunalfullmäktigval är föreskrivet.

e) Ej må vid valet tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Vid förrättningen skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas för det ändamål, varom här nedan förmäles. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt ordet »Landstingsmannaval» eller annan beteckning i ord för det slag av val kuvertet avser. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

Vid förrättningen skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas för det ändamål, varom här nedan förmäles. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt valbeteckning för landstingsmannaval. Innan valkuvert utlämnas, skall därå intryckas en stämpel, utvisande det valdistrikt, för vilket förrättningen äger rum. Blanketter till valsedlar skola jämväl å vallokalen tillhandahållas. Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

(Gällande lydelse med de i Kongl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Valmännen äga avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden. Till varje valman utlämnas ett valkuvert.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med valhemlighetens bevarande kunna inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller annat dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka över att valmans förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen det samma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försett med ovan omförmälda beteckning för det slag av val kuvertet avser samt behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äger att till biträde vid röstningen anlita den han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar behörig stämpel eller är på utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget. Lag samma vare om valkuvert, som icke är försett med ovan omförmälda beteckning för det slag av valkuvertet avser.

Om behandlingen av valsedelsförsändelse, som äkta make är berättigad avlämna vid valförrättningen, är särskilt stadgat.

Valmannen har att vid någon av omförmälda särskilda platser inlägga sin valsedel i kuvertet. Sedan valkuvertet tillslutits, överlämnar valmannen utan dröjsmål personligen det samma till ordföranden. Efter det ordföranden förvissat sig om att den, vilken avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försett med vederbörlig valbeteckning samt behörigen stämplat, men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid namnet på den, vars rösträtt utövats, göres anteckning att rösträtten begagnats. Valman, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äger att till biträde vid röstningen anlita den han själv därtill utser.

Valkuvert, som saknar vederbörlig valbeteckning eller stämpel eller är på utsidan märkt med annat kännetecken, varde ej mottaget.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om, att sigillen äro obrutna.

De valmän, som, då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valet eller valet skall sluta, äro tillstådes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill, men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den ordning de anmäla sig avlämna sina valsedlar. När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnorna och räknas oöppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Vid avfattande av protokollet bör till ledning tjäna formulär, som av Konungen fastställles. Valkuverten inläggas härefter i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill och förses med påskrift om det val de inlagda valkuverten avse. De sålunda åsatta sigillen skola därefter i protokollet avtryckas. Därjämte skall i protokollet angivas antalet omslag, vari valkuverten inlagts.

Sker landstingsmannavalet i samband med val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige, räknas de öppnade kuverten för vardera valet för sig och göres anteckning om antalet avgivna kuvert beträffande landstingsmannavalet i dess valprotokoll och beträffande fullmäktigevalet i dess protokoll. Valkuverten för vardera valet inläggas i sitt eller sina särskilda omslag, som vederbörligen förseglas och förses med påskrift. Omslagssigillen avtryckas och antalet omslag angives beträffande fullmäktigevalet i dess val-

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnorna och räknas oöppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Vid avfattande av protokollet bör till ledning tjäna formulär, som av Konungen fastställles. Valkuverten inläggas härefter i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill och förses med påskrift angivande valet. De sålunda åsatta sigillen skola därefter i protokollet avtryckas. Därjämte skall i protokollet angivas antalet omslag, vari valkuverten inlagts. Där landstingsmannavalet förrättas å samma dag som val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige, skall dessutom anteckning om detta förhållande göras i protokollet.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

protokoll och beträffande landstingsmannavalet i dess protokoll. I vardera valprotokollet antecknas dessutom, att valen skett i samband med varandra.

Sedan valprotokollet uppläst och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföranden insände därefter ofördröjligen till den myndighet, som har att sammanräkna de avgivna rösterna, dels det eller de förseglade omslag, vari valkuverten äro inlagda, dels ock valprotokollet och röstlängden. Sker insändandet med allmänna posten skall försändelsen assureras.

12 §.

5 mom. Länstyrelse eller magistrat, som verkställt röstsammanräkning, åligger att översända avskrift av protokollet över förrättningen till landstingets expedition samt att utan lösen skyndsamt låta tillstålla var och en landstingsman och suppleant ett utdrag av detsamma i vad det den ene eller den andre rör; gällande detta protokollsutdrag såsom fullmakt för den valde. Magistraten skall ock inom tre dagar efter röstsammanräkningen till länstyrelsen insända utdrag av protokollet över förrättningen, upptagande de personers namn och boningsort, som blivit till landstingsmän och suppleanter utsedda, med angivande tillika av den ordning, *i vilken de för varje särskild landstingsman valda suppleanterna blivit utsedda.*

Länstyrelsen låter i länskungörelserna meddela underrättelse om samtliga valens utgång.

§ 13.

Vid förrättning för rösternas sammanräknande skall förfaras på följande sätt:

1 mom. a) Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseende av stadgat antal landstingsmän är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan de namn å partiets valsedlar, vilka, enligt vad i 10 § sägs, avse själva landstingsmannavalet.

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

b) Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

Partiets valsedlar ordnas i grupper så, att sedlar med samma första namn bilda en grupp.

Valsedlarna inom varje grupp räknas, och deras antal utgör gruppens

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på gruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

c) Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya grupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en grupp; däremot bibehållas övriga befintliga grupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den grupp eller sammanlagda rösttalet för de grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dela dess rösttal med det tal, som motsvarar den del, gruppen tagit i besättandet av plats eller platser, som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda, att gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

d) Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till antalet. Höjning av den sista decimalsiffran må ej äga rum.

2 mom. a) Skola två eller flera landstingsmannaplatser besättas, fördelas de mellan de olika partierna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas det parti, vilket för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit ett parti tilldelad, besättes genast så, att partiets första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom partiet, partiets andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, partiets tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från ett eller flera andra partier.

Jämförelsetalet är lika med partiets rösttal, så länge partiet ännu icke

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att partiets rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av partiet tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två partier, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre partier, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har ett parti redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å partiets valsedlar, varde det från vidare jämförelse uteslutet.

b) Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom det parti, som enligt vad ovan under a) sägs, har största jämförelsetalet.

3 mom. Sedan valet av landstingsmän blivit avslutat, skola suppleanter utses sålunda, att för landstingsman, vald för parti, som endast tilldelats en plats, företagas två nya sammanräkningar inom detta parti, samt att för varje annan landstingsman *företagas så många nya sammanräkningar inom det parti, för vilket han blivit vald, som partiet erhållit platser.* Har landstingsman fått sig tillerkänd plats från flera partier, anses han vald för det parti, från vilket plats först tilldelades honom.

Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för landstingsmannens namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till landstingsman *eller till suppleant för den landstingsman, sammanräkningen avser,* anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den ifrågasvarande landstingsmannen särskilt upptagna suppleantnamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva landstingsmannavalet, som står främst å *sedeln*, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga suppleantnamnen å *sedeln*. Den, som erhållit

Vid *varje sammanräkning* tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för landstingsmannens namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till landstingsman *eller till suppleant för den landstingsman, sammanräkningen avser,* anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den ifrågasvarande landstingsmannen särskilt upptagna suppleantnamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva landstingsmannavalet, som står främst å *sedeln*, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga suppleantnamnen å *sedeln*. Den, som erhållit

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

högsta rösttalet är vald till suppleant
för den landstingsman, sammanräk-
ningen avser.

högsta rösttalet, är vald till suppleant
för den landstingsman, sammanräk-
ningen avser.

*De för varje särskild landstingsman
valda suppleanterna intaga plats i den
ordning, i vilken de blivit utsedda.*

4 mom. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

5 mom. Hava landstingsmän icke blivit till föreskrivet antal valda, skall, för utseende av felande antal landstingsmän jämte suppleanter, nytt val ofördröjligen anställas.

Äro landstingsmän men ej suppleanter valda till vederbörligt antal, skall vid valet bero.

14 §.

Är någon missnöjd med valet, må han däröver hos Konungen anföra besvär; och skall han, vid förlust av talan, sist inom en månad efter den dag, då valet avslutats, ingiva sina till Konungen ställda besvär till länsstyrelsen, som genom kungörelse, vilken i en eller flera av ortens mest spridda tidningar införes, utsätter viss kort tid, inom vilken förklaring över besvären må avlämnas till länsstyrelsen, varjämte länsstyrelsen, om röstsammanräkningen verkstälts av magistrat, från denna inforrar de avgivna valsedlarna samt övriga valet rörande handlingar. Sedan den för förklarings avgivande bestämda tid tilländagått, har länsstyrelsen att besvären jämte de förklaringar, som må hava inkommit, ävensom protokoll över valet, valsedlarna och övriga valet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända för att i regeringsrätten skyndsamt föredragas och avgöras.

Skiljes den valde från uppdraget, skall länsstyrelsen ofördröjligen under rättas. Länsstyrelsen låter sådan underrättelse i länskungörelserna införa samt inkallar, om icke i följd av besvär över valet annan person förklarats vara vald, till ordinarie landstingsman den närmast i ordningen varande suppleanten.

Förklaras hela valförrättningen olaglig, förordnar länsstyrelsen om ofördröjligt företagande av nytt val samt om tid och ställe för valet. I övrigt gäller vid det nya valet i tillämpliga delar vad här ovan är stadgat om de allmänna valen.

21 §.

Avgår landstingsman under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, låter länsstyrelsen sådant i länskungörelserna införa och inkallar till ordinarie landstingsman den närmast i ordningen varande suppleanten.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

Inträffar för landstingsman eller behörigen kallad suppleant sådant hinder, att han ej kan vid landstinget sig inställa, åligger det honom att därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen, som till tjänstgöring vid det landsting inkallar *den närmast i ordningen varande, till sådan tjänstgöring förut ej inkallade suppleanten*. Den, för vilken hinder uppkommit, åligger tillika att, så fort ske kan, till landstingets expedition insända skriftlig anmälan om det inträffade hindret och dess beskaffenhet.

Uppkommer för landstingsman eller suppleant, som inställt sig vid landstinget, sådant hinder, att han ej vidare kan tjänstgöra vid det landsting, skall han ofördröjligen anmäla hindret hos landstingets ordförande, å vilken det ankommer att skyndsamt underrätta länsstyrelsen. Det ankommer därefter på länsstyrelsen att ofördröjligen inkalla suppleant efter vad i *andra stycket* är sagt.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1926; dock att med avseende å inkallelse av dessförinnan utsedd suppleant för landstingsman äldre lag skall tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1926; dock att med avseende å inkallelse av suppleant för dessförinnan utsedd landstingsman äldre lag skall tillämpas.

Har val under år 1926 för viss kommun bestämts att äga rum å dag, då jämligt denna lag val ej må äga rum, skall valet förrättas å dag, som i 9 § första stycket sägs, därest ej genom beslut i enlighet med denna lag före den 15 juli bestämmes, att valet skall äga rum å annan dag.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av § 12 i lagen den 30 juni 1920 (nr 392) om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse.

Härigenom förordnas, att § 12 i lagen den 30 juni 1920 om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse skall erhålla följande ändrade lydelse:

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar.)

(Utskottets förslag.)

§ 12.

Valsedel skall vara av vitt papper och utan kännetecken.

Å valsedels framsida må vara anbragt beteckning i ord för det slag av val sedeln avser, såsom »Kommunalfullmäktigval», »Stadsfullmäktigval» eller »Landstingsmannaval».

Ytterkuvert och innerkuvert skola vara av ogenomskinligt papper och försedda med ändamålsbeteckning samt, vad varje särskilt slag angår, lika till storlek och beskaffenhet.

Om valsedel gäller vad i förordningarna om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad och om kommunalstyrelse i Stockholm samt i lagen om landsting för varje fall stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1926.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1926.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 20 maj 1921 (nr 252) med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän.

Härigenom förordnas, att 7 § i lagen den 20 maj 1921 med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän skall erhålla följande ändrade lydelse:

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslagna ändringar).

(Utskottets förslag.)

7 §.

Vad i gällande lag föreskrives om de tider på dagen, under vilka valförrättning, som ovan omförmäls, skall minst fortgå, skall äga tillämpning med avseende å var och en av de dagar, å vilka enligt 1—4 §§ förrättning, som där avses, kommer att äga rum.

Å var särskild valdag skola, sedan valmännen avlämnat sina röster, valkuverten uttagas ur valurnan och öppnade räknas. Sedan därefter i det protokoll, som skall vid förrättningen föras, antecknats antalet valkuvert, inläggas dessa i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill och förses med påskrift om det val de inlagda valkuverten avse. De sålunda åsatta sigillen skola därefter i protokollet avtryckas. Därjämte skall i protokollet antecknas antalet omslag, vari valkuverten inlagts.

Sker val av kommunalfullmäktige i samband med landstingsmannaval för valdistriktet, räknas de öppnade kuverten för vardera valet för sig och göres anteckning om antalet avgivna kuvert beträffande fullmäktigvalet i dess valprotokoll och beträffande landstingsmannavalet i dess protokoll. Valku-

Å var särskild valdag skola, sedan valmännen avlämnat sina röster, valkuverten uttagas ur valurnan och öppnade räknas. Sedan därefter i det protokoll, som skall vid förrättningen föras, antecknats antalet valkuvert, inläggas dessa i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill och förses med påskrift angivande valet. De sålunda åsatta sigillen skola därefter i protokollet avtryckas. Därjämte skall i protokollet antecknas antalet omslag, vari valkuverten inlagts. Där val av kommunalfullmäktige förrättas samtidigt med landstingsmannaval, skall dessutom anteckning om detta förhållande göras i protokollet för vardera valet.

*(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 107 föreslagna
ändringar.)*

(Utskottets förslag.)

verten för vardera valet inläggas i sitt eller sina särskilda omslag, som vederbörligen förseglas och förses med påskrift. Omslagssigillen avtryckas och antalet omslag anges beträffande fullmäktigvalet i dess valprotokoll och beträffande landstingsmannavalet i dess protokoll. I vardera valprotokollet antecknas dessutom, att valen skett i samband med varandra.

Sedan valprotokollet för dagen upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen för dagen.

För varje förrättningsdag insände ordföranden ofördröjligen till Konungens befallningshavande det eller de förseglade omslag, vari valkuverten inlagts.

Samtidigt med omslag, innehållande valkuvert för sista förrättningsdagen, insände ordföranden samtliga protokoll för valet samt röstlängden.

Varje försändelse skall, om allmänna posten därvid anlitas, assureras.

---

*Denna lag träder i kraft den 1
maj 1926.*

*Denna lag träder i kraft den 1
juni 1926.*

Förslag
till
Lag

om ändrad lydelse av 4, 5, 9 och 11 §§ i lagen den 26 november 1920
(nr 796) om val till riksdagen.

Härigenom förordnas, att 4, 5, 9 och 11 §§ i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

*(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 108 föreslagna
ändringar.)*

(Utskottets förslag.)

4 §.

Vid val av elektorerna skall den för val av stadsfullmäktige gällande röstlängden ligga till grund; och ankomme på Konungen att i fråga om sådan längd meddela de särskilda föreskrifter, som erfordras för iakttagande av vad i riksdagsordningen stadgats om viss särskild ålder som villkor för rösträtt vid elektorval.

Val av elektorerna förrättas i samband med val av stadsfullmäktige sålunda att röstberättigad, som äger utöva rösträtt vid båda valen, må kunna vid ett och samma tillfälle avgiva sin röst beträffande vardera av dem.

Val av elektorerna förrättas i varje stadsfullmäktigvalkrets å samma dag som val av stadsfullmäktige, varvid iakttages, att valman beredes tillfälle att avgiva sin röst vid elektorvalet samtidigt med avgivande av röst vid stadsfullmäktigvalet.

Om utövande av rösträtt äge i övrigt tillämpning vad i sådant hänseende gäller i fråga om val till stadsfullmäktige.

I fråga om valsättet och valsedels giltighet skall vad om val till stadsfullmäktige gäller äga motsvarande tillämpning, varvid de särskilda bestämmelser, som gälla för det fall att stadsfullmäktigval och landstingsmannaval förrättas i samband med varandra, skola äga giltighet. Å valkuvertet skall vara tydligt anbragt ordet »Elektorval» eller annan beteckning i ord för det slag av val kuvertet avser. Sådan beteckning må ock vara anbragt å valsedels framsida.

I fråga om valsättet och valsedels giltighet skall vad om val till stadsfullmäktige gäller äga motsvarande tillämpning, med iakttagande därav, att i stället för valbeteckning för stadsfullmäktigval såsom valbeteckning användes ordet »Elektorval» eller annan beteckning i ord för ifrågavarande val.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
 proposition nr 108 föreslagna
 ändringar).

(Utskottets förslag.)

Kostnaderna för valets kungörande ävensom utgifter för de för valet erforderliga kuvert, blanketter och stämplars skola gäldas av den kommun, för vilken valet äger rum, eller, där sådant i motsvarande hänseende är stadgat beträffande val till stadsfullmäktige, av statsverket.

5 §.

Rösterna sammanräknas på sätt för val av stadsfullmäktige är stadgat.

Sedan valet av elektorerna blivit avslutat, skola suppleanter utses sålunda, att för elektor, vald för parti, som endast tilldelats en plats, företagas två nya sammanräkningar inom detta parti samt att för varje annan elektor företagas så många nya sammanräkningar inom det parti, för vilket han blivit vald, som partiet erhållit platser. Har elektor fått sig tillerkänd plats från flera partier, anses han vald för det parti, från vilket plats först tilldelades honom.

Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för elektorns namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit utsedd till elektor eller till suppleant för den elektor, sammanräkningen avser, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den ifrågavarande elektorn särskilt upptagna suppleantnamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva elektorsvalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga suppleantnamnen å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant för den elektor, sammanräkningen avser.

Vid varje sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för elektorns namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit utsedd till elektor eller till suppleant för den elektor, sammanräkningen avser, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den ifrågavarande elektorn särskilt upptagna suppleantnamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva elektorsvalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga suppleantnamnen å sedeln. Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant för den elektor, sammanräkningen avser.

De för varje särskild elektor valda suppleanterna intaga plats i den ordning, i vilken de blivit utsedda.

(Gällande lydelse med de i Kungl. Maj:ts
proposition nr 108 föreslagna
ändringar.)

(Utskottets förslag.)

9 §.

Underrättelse, som i 8 § sägs, kungör magistraten och inkallar, om icke i följd av besvär över valet annan person förklaras vara vald, till ordinarie elektor den *närmast i ordningen varande suppleanten*.

Förklaras hela valförrättningen olaglig, föranstaltar magistraten om ofördröjligt företagande av nytt val. Vid det nya valet länder i tillämpliga delar till efterrättelse vad ovan om elektorsval stadgats.

11 §.

Avgår elektor under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, tillkännagiver magistraten sådant i den ordning, vari meddelanden från magistraten pläga kungöras, och inkallar till ordinarie elektor den *närmast i ordningen varande suppleanten*.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1926; dock att med avseende å inkallelse av suppleant för dessförinnan utsedd elektor äldre lag skall tillämpas.   *Denna lag träder i kraft den 1 juni 1926; dock att med avseende å inkallelse av suppleant för dessförinnan utsedd elektor äldre lag skall tillämpas.*
